

КУЛЬТУРА

штотыднёвая грамадска-палітычная газета

выдаецца з кастрычніка 1991 года

№ 24 (1671)

14 чэрвеня 2024 г.

XXIII НАЦЫЯНАЛЬНЫ ФЕСТИВАЛЬ
БЕЛАРУСКАЙ ПЕСНІ І ПАЗЫІ
Маладзечна-2024

XXIII Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі "Маладзечна" сабраў вядомых дзеячаў культуры і маладых талентаў на адной вялікай творчай пляцоўцы. Свае канцэртныя праграмы на свята прывезлі і шматлікія калектывы з рэгіёнаў. Працяг тэмы на стар. 8—9.

На здымку — удзельнікі фальклорнага ансамбля "Папараць-кветка" Старабарысаўскага СДК (злева направа): Раіса Лазерка, Ала Янкова, Вольга Шалагіна. Фота Юрыя Аброськіна.

Стратэгічнае партнёрства будзе пашырацца

Беларуска-расійскае связіства і стратэгічнае партнёрства будзе і далей пашырацца. Упэўненасць у гэтым Аляксандр Лукашэнка выказаў у віншаванні Уладзіміру Пуціну з нагоды Дня Расіі.

Прэзідэнт Беларусі павіншаваў Прэзідэнта Расіі і ўсіх грамадзян братэрскай краіны 12 чэрвеня.

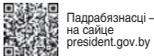
— Расійская дзяржава на паступальна развіваецца, абнавіраюцца на шматвяковых гістарычных вопыт і традыцыйна духова-маральныя каштоўнасці, пераемнасць пакаленняў і патрыятызм народа. Ва ўсе часы самым вялікім багачам і каштоўнасцю для

Расіі былі і застаюцца яе грамадзяне, — гаворыцца ў пасланні. — Курс, які вы праводзіце, накіраваны на ўмацаванне чалавечага капіталу, шырокую сацыяльна-эканамічную падтрымку сем’яў і моладзі, стварэнне неабходных патэнцыялаў для нарошчвання моцы, паспяховага пераадолення ўсіх цяжкасцей бягучага гістарычнага моманту.

Кіраўнік нашай дзяржавы выказаў упэўненасць, што шматпланавая беларуска-расійскае связіства і стратэгічнае партнёрства будзе і далей пашырацца дзякуючы новым значным дасягненням між-дзяржаўнага супрацоўніцтва і інтэграцыйнага ўзаемадзеяння.

Аляксандр Лукашэнка пажадваў Уладзіміру Пуціну здаровай, сілы і энэргіі ў дасягненні пастаўленых мэт і вырашэнні задач, а жыхарам Расійскай Федэрацыі — дабрабыту.

Віншаванні ад Прэзідэнта Беларусі таксама накіраваны Старшыні Урада Расіі, Старшыні Савета Міністраў Саюзнай дзяржавы Міхаілу Мішустіну, Старшыні Савета Федэрацыяў Валентыне Мавшэвіч і Старшыні Дзяржаўнай Думы Федэральнага Сходу, старшыні Парламенцкага Сходу Саюза Беларусі і Расіі Вячаславу Валодзіну.

Падрабязнасці — на сайце president.gov.by

Спадчына і актуальні

Чарговая апаратная нарада міністра культуры Беларусі Анатоля Маркевіча з начальнікамі ўпраўленняў і аддзелаў міністэрства адбылася 11 чэрвеня. Дзякуючы відэасувязі ў сходзе паўдзельнічалі таксама начальнікі ўпраўленняў культуры абласных выканаўчых камітэтаў.

Падчас адкрыцця экспазіцыі работ Аляксандра Шылава

Не толькі палітычныя...

...і не толькі эканамічныя сувязі яднаюць нас з суседняй дзяржавай. Дзень Расіі ў Беларусі адзначаць шэрагам культурных падзеяў.

На самай прэстыжнай пляцоўцы краіны — у зале ўрачыстасці цырамоніі Палаца Незалежнасці — адкрылася выстава Героя Працы Расійскай Федэрацыі, народнага мастака СССР Аляксандра Шылава. У экспазіцыі — больш за 30 работ вядомага жывапісца, творчасць якога заснавана на найлепшых традыцыйных класічных рэалістычнага мастацтва.

Гадоўныя месца займаюць партрэты. Герой карцін — дзіці з няпростае жыццём і лёсам. За плячымі гэтах асоб вопыт злага пакалення. Сярод іх — Мітрапаніт Філарэт, ігумена Новадзвінскага манастыра матушка Лена, двойчы Герой Савецкага Саюза лётчык-касаманаўт Пётр Кілімук, кампазітар Ян Франкель, народны артыст

СССР Іосіф Кабзон ды іншыя. У цэнтры экспазіцыі — палотны “9 мая”, “Завіў багун”, “Святым агнём любові сагрэтыя”.

— Такія цудоўныя работы можа ствараць чалавек, які па-сапраўднаму ведае жыццё! Вочы вайных герояў надзвычайныя! Найвышэйшы рэалізм! Дзякуй”, — гэты запіс пакінуў Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка ў кнізе водгухаў мааскоўскай галерэі Аляксандра Шылава ў 2003-м. У тым жа годзе ў Беларусі адбылася першая выстава мастака. Сёння — ужо трэці.

На яе адкрыццё ў Мінск прыехаў аўтар. Павітаўшы Аляксандра Шылава прыйшлі першы намеснік міністра культуры Беларусі Валерый Грамада, дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Ганна Конанава, рэктар Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Наталія Карчэўская ды іншыя.

Па словах удзельнікаў мерапрыемства, адкрыццё выставы расійска-

га майстра ў такое свята на беларускай зямлі вельмі сімвалічна. Краіны аб’ядноўвае многае: гісторыя, традыцыі, духоўныя і маральныя каштоўнасці. Каб захаваць і ўзбагачаць нашы скарбы, трэба пашыраць стаўленні паміж творцамі, далучаць братэрскае народнае да культурнага дабрабытку адзін аднаго.

Пасля экспанавання ў Палацы Незалежнасці карціны Аляксандра Шылава будзе прадстаўлены ў Нацыянальным мастацкім музеі з 11 па 28 ліпеня.

Да Дня Расіі адбылася яшчэ адна важная падзея: ў мемарыяльным комплексе “Брэсцкая крэпасць-герой” адкрылася выстава “Саюзная крэпасць”. Ва ўходнім форсе прадстаўлена беларуска-расійская спадчына абарончай архітэктуры.

Экспазіцыя — працяг плённай супольнай работы музеяў-крэпасцей Брэста і Смаленска. Падмурак зладжанага ўзаемадзеяння быў закладзены ў 2022 годзе, калі ўстановы заключылі пагадненне аб супрацоўніцтве. Адмысловай зацікаўнасцю тэма, што тэрыторыі Беларусі і Смаленшчыны — унікальныя і кампактныя запаведаныя зоны, дзе захаваліся крэпасці практычна ўсіх магчымых відаў: каменныя, драўляныя, гарадскія, бастыённыя, замкі, храмы і манастыры абарончага тыпу.

Першым сумесным крокам быў праект “Смаленская крэпасць у артэфактах архіваў і бібліятэц Саюзнай дзяржавы”. “Саюзная крэпасць” — другая экспазіцыя, якую расіянне прывезлі ў Беларусь. Выстава працягнецца ў Брэсце да 22 ліпеня.

На выставе “Саюзная крэпасць”

У атмасферы сяброўства і радасці

Да Дня Расіі Міністэрства культуры Беларусі зладзіла музычную інтэрвэ-пералічку “Праспявай “Кацюшу” — павіншуй Расію!”. Эрзшты, мелодыі братэрскай краіны на гэтым тыдні гучалі і з іншай нагоды: 10–12 чэрвеня ў Мінску праходзілі Дні культуры Варонежскай вобласці.

намеснік старшыні Урада Варонежскай вобласці Алег Масалоў. Яшчэ адной яркай падзеяй была выстава “Скрозь буініскае слова”. Мерапрыемства правялі ў галерэі Мінска дзяржаўнага мастацкага каледжа імя А. К. Глебава. Экспазіцыя змяшчала работы варонежскіх мастакоў, прысвечаныя творчасці вялікага рускага пісьмніка.

Шмат яркіх імгненняў падарыў знаўцам культуры і канцэрт, які зладзілі ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Ансамбль народнай песні і танца “Варонежскія дзючымі”. Варонежскія акадэмічныя сімфанічныя аркестры і заслужаныя артыстка Варонежскай вобласці Волга Чыркова прадставілі праграму, якая раскрывае самабытнасць гэтай традыцый Чарназем’я праз прызму сімфанічнага жанру. Калектывы

Удзельнікі фестывалю будзе даступныя шматлікія фестывальныя імпрэзы. Гасцей чакаюць вернісажы, канцэрты, кінакажы, дыскатэкі. Гэта магчыма і не толькі адпачыць, але і пазнаёміцца з набыткамі старэйшых калег, перанесць досвед па арганізацыі мерапрыемстваў. Напярэдні 80-годдзя вышывалені Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў заплававана адметная падзея — ускладненне кветка да мемарыяла ў маладзечанскім парку Перамогі.

Ідэям моладзі — зялёнае святло

Рэспубліканскі форум маладых спецыялістаў сферы культуры адбудзецца з 14 па 16 чэрвеня. Традыцыйна сустрэча пройдзе на палах Нацыянальнага фестывалю беларускай песні і паэзіі “Маладзечна”.

Чарговы раз пачаткоўцы презентуюць ідэі па развіцці сферы. Ключавым мерапрыемствам форуму стане круглы стол — абарона стартапу ў удзелам міністра культуры Анатоля Маркевіча, прадстаўнікоў Мінскага аблвыканкама, Маладзечанскага райвыканкама і прафсаюза. Акрамя таго, у Маладзечанскім дзяржаўным музычным каледжы імя М. К. Агінскага адбудзецца пасяджэнне Рэспубліканскага савета маладых спецыялістаў. Таксама ў праграме — творчае спаборніцтва.

Удзельнікі фестывалю будзе даступныя шматлікія фестывальныя імпрэзы. Гасцей чакаюць вернісажы, канцэрты, кінакажы, дыскатэкі. Гэта магчыма і не толькі адпачыць, але і пазнаёміцца з набыткамі старэйшых калег, перанесць досвед па арганізацыі мерапрыемстваў. Напярэдні 80-годдзя вышывалені Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў заплававана адметная падзея — ускладненне кветка да мемарыяла ў маладзечанскім парку Перамогі.

Ідзе падпіска на II паўгоддзе 2024 года

Газета “Культура”	
Індывідуальны 63875 1 мес. — 15,45 руб., 3 мес. — 46,29 руб., 6 мес. — 92,58 руб.	Льготны введзмансы 63872 1 мес. — 130,39 руб.
Ведзмансы 63875 1 мес. — 25,04 руб., 3 мес. — 75,12 руб., 6 мес. — 150,24 руб.	Індывідуальны льготны 63872 1 мес. — 81,85 руб.
Льготны (для пераняцця асоб, якіх афармляе падпіска на адрас свайх супрацоўнікаў (пенсіянераў)) 63879 1 мес. — 17,38 руб., 3 мес. — 52,14 руб., 6 мес. — 104,28 руб.	

Газета “Культура” + часопіс “Мастацтва” (камплект)	
Індывідуальны 63874 1 мес. — 33,02 руб., 3 мес. — 99,06 руб., 6 мес. — 198,12 руб.	Ведзмансы 63874 1 мес. — 32,92 руб., 3 мес. — 179,28 руб., 6 мес. — 358,56 руб.
Льготны (для пераняцця асоб, якіх афармляе падпіска на адрас свайх супрацоўнікаў (пенсіянераў)) 74986 1 мес. — 22,97 руб., 3 мес. — 68,91 руб., 6 мес. — 137,82 руб.	

Часопіс “Мастацтва”	
Індывідуальны 74958 1 мес. — 20,84 руб., 3 мес. — 62,52 руб., 6 мес. — 125,04 руб.	Льготны введзмансы 749412 1 мес. — 210,36 руб.
Ведзмансы 74952 1 мес. — 40,84 руб., 3 мес. — 122,52 руб., 6 мес. — 245,04 руб.	Індывідуальны льготны 74941 1 мес. — 105,89 руб.
Льготны (для пераняцця асоб, якіх афармляе падпіска на адрас свайх супрацоўнікаў (пенсіянераў)) 74986 1 мес. — 22,97 руб., 3 мес. — 68,91 руб., 6 мес. — 137,82 руб.	

Па старонках календара

■ 15 чэрвеня з’явілася на свет Лізія Іванаўна Галушкіна (1923–2009) — артыстка оперы (мецца-сопрана), Народная артыстка БССР У 1951–1981-м час Дзён культуры задыклі і дзелавыя сустрэчы. Так, у каледжы імя А. К. Глебава прайшоў круглы стол, прысвечаны перспектыўнаму супрацоўніцтву Беларусі з Варонежскай вобласцю ў сферы культуры. У мерапрыемстве паўдзельнічалі міністр культуры Варонежскай вобласці Марыя Мазур, начальнік аддзела міжнароднага супрацоўніцтва і ўзаемадзеяння са СМІ Міністэрства культуры Беларусі Вікторыя Ратабыльска, прадстаўніца ўстаноў культуры абодвух бакоў. Адмысловай дамовіліся аб стварэнні сумесных патрыятычных праектаў на тэму Вялікай Айчыннай вайны.

■ 16 чэрвеня нарадзіўся Аўгустын Лазаравіч Міланавіч (1937–2019) — акцёр, тэатральны педагог. Народны артыст БССР, лаўрат Дзяржаўнай прэміі БССР. Прашаваў у Беларускай акадэмічнай тэатры імя Якуба Коласа, у 1962–2012-м — у Купалускім тэатры. Шмат здымаўся ў кіно, на тэлебачанні, займаўся ржысёрскай працай у аматарскіх тэатрах. З 1967 па 1987 год выкладаў у Беларускай тэатральна-мастацкім інстытуце (цяпер Акадэмія мастацтваў) майстэрства акцёра.

■ 17 чэрвеня з’явіўся на свет Мікалай Мікалаевіч Яромэнка (1926–2000) — акцёр. Народны артыст БССР і СССР, лаўрат Дзяржаўнай прэміі БССР, уладальнік медала Францыска Скарыны. Уздзельнік Вялікай Айчыннай вайны.

■ 18 чэрвеня нарадзіўся Рыгор Ігнатавіч Масальскі (1926–2001) — кінааператар. Заслужаны дзеян мастацтваў БССР, лаўрат Дзяржаўнай прэміі БССР. У 1947–1990 гадах працаваў на студыі “Беларусь-фільм” асістэнтам апэратара, апэратарам, апэратарам-пастанавіцтвам. Зняў больш як 300 сюжэтаў для кіначасопісу “Навіны дня”, “Савецкі спорт”, “Савецкая Беларусь”; дакументальныя і мастацкія фільмы, сярод якіх “Паланэз Агінскага”, “Па сакрэце ўсяму свету”, “Белыя росы”.

■ 20 чэрвеня з’явіўся на свет Гаўрыла Харытанавіч Вашчанка (1928–2014) — жывапісец. Народны мастак БССР, заслужаны дзеян мастацтваў БССР, лаўрат Дзяржаўнай прэміі БССР, прафесар. З 1961-га выкладаў у Беларускай дзяржаўнай тэатральна-мастацкім інстытуце, з 1975-га — загадчык кафедры манументальна-дэкаратыўнага мастацтва. З 2002 года ў Гомелі дзейнічае персанальная карцінная галерэя Г. Вашчанкі.

■ 20 чэрвеня 1983 года — дзень нараджэння мастака Глеба Анатолявіча Отчэка. Лаўрат І Нацыянальнай прэміі ў галіне манументальна-дэкаратыўнага мастацтва, спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусі дзеян культуры і мастацтва, Бурзвіскай прэміі ў галіне выяўленчага мастацтва, Нацыянальнай прэміі ў галіне выяўленчага мастацтва (двойчы), уладальнік медала Францыска Скарыны. З 2019-га — старшыня Беларускага саюза мастакоў.

Своеасблівае музейнае пабрацтва наладзілі адмыслоўцы з Бышава і Івазвічэў. Адлегласць амаль 400 кіламетраў не перашкодзіла правесці паралелі між летамі. “Два раёны — адна гісторыя” — так называюць праект па пошуку агульных старонак мінскага Сярод найважнейшых — змаганне з ворагам у гады Вялікай Айчыннай вайны.

Партызанскі лагер “Барсуک”

Агульная памяць, агульны подзвіг

Да 80-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў

Юныя наведвальнікі мемарыяльнага комплексу партызанскай славы “Хаваншчына”

Геаграфічная аддаленасць для музейшчыкаў не праблема. Навесці масты між рэгіонамі дапамагло сёвіва. Вынікі даследаванняў прэзентуюць анлайн — на сайце “Музеі Беларусі” і на старонках у сацыяльных сетках. Але ж спецыялісты не адмаўляюцца ад жывога дыялогу: завітаюць адно да аднаго на краязнаўчыя чытанні, наведваюць памятных месцаў. Акрамя таго, спадзяюцца на працяг віртуальнага супрацоўніцтва ў афлайн-фармаце праз абменныя і сумесныя выставы. Пакуль жа з каштоўнымі музейнымі прадметамі жыхары раёнаў могуць пазнаёміцца ў інтэрнеце.

Праз фотаздымкі, перыядычныя выданні, дакументы, прадметы побыту, узнагароды і іншыя каштоўнасці аўтары раскрываюць найбольш значныя падзеі і з’явы мінулага. Нямала увагі аддадзена палыміяннай эпозе. Інтэрв’ю-карыстальнікі могуць даведацца пра тых, хто аказваў супраціў нацыстам і вызваліў край ад акупантаў. Часам паўстаюць сапраўды ўнікальныя факты. Прыкладам, адна з публікацый прысвечана даволі незвычайнай з’яве — аконнай творчасці. Нярэдка падчас раскопак на месцы баявых дзеянняў знаходзяць артэфакты, што адлюстроўваюць побыт вогненых гадоў. Гэта розныя ўтылітарныя прадметы, вырабленыя байцамі з падручных матэрыялаў у рэдкія хвіліны адпачынку.

Да 80-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў праект пашырыўся. У яго рамках выходзіць серыя публікацый “Чалавек і подзвіг. Герой”. Раз на тыдзень музейшчыкі расказваюць пра аднаго з ураджэнцаў свайго раёна, што зрабіў вялікі ўнёсак у перамогу над ворагам.

Партызанская барацьба ў гады вайны — яшчэ адна агульная старонка гісторыі Быхва і Івазвіччэў. У гэтых краях разгарнулася мушэна народнае супраціўленне акупантам. Памяць пра народных мсціўцаў руліла зберагаюць і сёння.

Івазвічкі край з 1943 года стаў сэрцам Брэсцкага партызанскага злучэння. Але яшчэ з першых дзён вайны на гэтай зямлі пачалі ўтварацца групы, з якіх пазней

выраслі атрады і брыгады. Яны праводзілі рэйдывыя аперацыі па нямецкіх гарнізонах, а пазней удзельнічалі ў рэйскай вайне.

Як расказвае загалчык мемарыяльнага комплексу “Хаваншчына” Сяргей Мачалаў, гісторыя народнага змагання поўніцца саўваснымі падзеямі. Адна з іх адбылася 2 жніўня 1942 года. Некалкі партызанскіх атрадаў штурмам узялі горад Косава. Яны выбілі захопнікаў і паўраза месца трымаці населены пункт пад сваім кантролем.

Патрыёмтаму удалося выравацца ад пакут і смерці многіх мясцовых жыхароў.

У той час нацысты рыхтавалі чарговую акцыю па зачышчэнні гэта. У выніку ж вызвалення каля 2000 ўраўня перайшлі ў партызанскія атрады. Акрамя таго, атрад імя Шчорса паспяўшы вяртаванню вязняў і са Слонімскага гэта.

Аднак да верасня 1942 года ў Цэнтральным штабе нават не ўявілі, што албывалася на Брэсцічце. Толькі ў пачатку восені ў гэты край закінулі адмыслова групу з ралістамі, якія перадалі на вялікую зямлю: супраціўленне дзейнічае. Крыху пазней, у сакавіку 1943-га, сюды прыбыла група на чале

вадой. У мемарыяльным комплексе адноўлены дзве зямлянкі і чатыры дамкі: штаб, рэдакцыя абласной газеты “Зара”, абкам камсамола, санчасць і лясная школа.

Традыцыйнай стала правядзенне напрыканцы мая фестывалю “Адзін дзень з жыхарамі партызанскага атрада” ў мемарыяльным комплексе “Хаваншчына”. Гасням паказваюць веінагісторычныя рэканструкцыі, прапаноўюць разнастайныя інтэрактыўныя пляцоўкі.

Лясы на паўднёвым захадзе ад Бышава ў гады вайны сталі прыстанкам для партызан і мірнага насельніцтва. У гушчары між вёскамі Барсуці і Навастроіка размясціўся лагер.

Увесну 1943 года туды перадаслацываралася 11-я Быхаўская партызанская брыгада, падпольныя райкамы партыі і камсамола. У тым бары выйшаў у свет першы рукапісны нумар газеты “Партызан Быхаўшчыны”. Алметна, што пад абаару народных мсціўцаў былі больш за 12 тысяч мірных грамадзян. Пры лагеры працавалі лясны, швейная майстэрня, хлебапякарня і шпіталь.

У чэрвені 1972-га ў знакавым месцы адкрыўся мемарыял. А некалькі гадоў таму яго абнавілі. Да рэканструкцыі прычлінілі мясцовыя жыхары: кіраўніцтва раёна і працоўныя калектывы ўдзельнічалі ў добраўпарадкаванні. Акрамя зямлянка, у комплексе з’явілася пешаходная сцежка, уздоўж якой устанавлены інфармацыйныя шыльды аб гісторыі партызанскага руху, героях-земляках.

Не заічка ў яках слава асобага рэйдывага палка “Трынашань” пад камандаваннем Героя Савецкага Саюза Сяргея Грышына. Гэтае падраздзяленне прыносіла такі ўрон захопнікам, што тых кідалі на знішчэнне партызан велізарныя сілы. Не раз гршышчыцаў абкружалі. Самыя няпростыя выпрабаванні чакалі іх на Быхаўшчыне, дзе полк дзейнічаў каля 13 дзён. Барацьбы трылі ў блакдаў у Боўкінскім лесе за 15 кіламетраў ад фронту. Нацысты нават выкарыстоўвалі авіяцыю і танкі, аднак савецкае падраздзяленне вытрымала. А выбарца з абкружэння абаронцам дапамагілі мясцовыя падзці.

Пасля Перамогі былыя партызаны штогод у апошнюю няздэло мая збіраліся ў гэтым месцы. А ў 1971-м паўстаў мемарыяльны комплекс. Ён і сёння прыцягвае нямала наведвальнікаў. Кожны год сюды завітаюць каля 9 тысяч чалавек. На ўваходзе размешчаны памятны знак, ад якога да вострава вядзе масток над

Даніл ШЭЙКА
Фота з архіваў устаноў

Праця. Пачатак — у “К” № 1 ад 05.01.2024

Балада пра каханне

Да дзвюх змянальных дат — 100-годдзя беларускага кіно і 80-годдзя вызвалення нашай краіны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў — у студзені мы распачалі праект “Векапомнае праз кінакадр”. Ён, падрыхтаваны сумесна з Музеем гісторыі беларускага кіно — філіялам Нацыянальнага гістарычнага музея — і ачыннымі знаўцамі, расказвае аб знакавых ваенных стужках “Беларусьфільма”.

Лёс чалавека — тэма, якая працягвае цікавіць майстроў экраннага жанру ў 1960-я. У ваенных карцінах гэтага часу на першы план палі адустворанія подзвігу Чырвонай арміі і партызан выходзіць псіхалагічны аналіз паводзін асобы ў назвычайных умовах. Рэжысёры звяртаюцца да вечных філасофскіх пытанняў. Ліхалежце ж становіцца толькі пэіахам, на фоне якога разгортваюцца гісторыі, што адгуююцца ў гледацкай пры лобых акалічнасцях мастацкага твора, але асабліва ярка высвечваюцца пры пастаянным барацьбе за жыццё.

Адзін з адметных фільмаў гэтага перыяду — “Альпійская балада”, знятая рэжысёрам Барысам Сяліпанавым паводле аднайменнай апавесці Васіля Бышава. Рамантычная лінія і бязмежная любоў аўтараў да чалавека, якая прасочваецца ў вобразах гаюльных герояў, — тое, што вылучае карціну сярод іншых кінараважаньняў на тэму вайны.

ГІСТОРЫЯ СТВАРЭННЯ

Падзеі стужкі адбываюцца ў Альпах, дзе з лагера збегаві савецкі салдат Іван плануе праірабара на ўсход, дзюўчыну ж адыслае ў бок італьянскага горада Трыест, але тая не хоча заставацца адна і ідзе за мужчынам. Разам яны праводзіць у Альпах некалькі дзён і начэй, ратуючыся ад

пераследу, пакуль немцы не наганяюць уцекачоў. Цікава, што “Альпійская балада” магла не стаць беларускай класікай, а папоўніць італьянскія залатыя фонды. У 1965 годзе рэжысёр Джузэпэ дэ Санціс звяртаўся да кіраўніцтва кінамаграфічнай галіны СССР — хацеў набыць правы на пастановку фільма. Творцу адмовілі, а сцэнарый даверылі Барысу Сяліпанаву, хоць у Рыме ўжо праішоў кастынг на гаюльных ролі. Тым не менш замежная публіка ўбачыла карціну. Стужка неаднаразова прывозілі на міжнародныя фестывалі, і яна была ўдасцена некалькіх прызцоў — “За найлепшае выкананне жаночай ролі” і “За выдатную аперацыйную работу” ў Вільні і “За найлепшы фільм” у Дэлі. У 2003-м “Альпійская балада” ўдзельнічала ў рэтрспектывным паказе на кінафоруме ў Канах.

СЫГРАЦЬ ЯК ПА НОТАХ

Асноўную частку фільма здымалі ў Карачаева-Чаркесіі, у горадзе Тэберда, першай эпозды — у Калінінградзе. Іменна ў тых мясцінах рэжысёр Барыс Сяліпанав зняў “італьянскія вёскі”. Асаблівай павягі заслуговае аператарскага работца Анатолія Заблошка. Гэта сапраўдны шэлдэр. Горы, калі Джулія ўзносціць малітвы, нагалаваюць двух нерухомых аніёлаў, якія маўкліва назіраюць, не ў сілах што-небудзь змяніць.

Дапаўняюць стужку прашы кампазітара Уладзіміра Чараднічэкі. Ён нібы ўзяў за аснову фільма наваколія: вышчэ сірэны нямецкага лагера, шум ваваспада, калючыя парывы ветру... Уся музыка пакрысе зліваецца з прыродай. Нават самі акцёры ствараюць мелодыі: напрыклад, першыя фразы Джуліі, калі яна толькі з’яўляецца на экране, падобныя да курлькання перапёлкі, а звонкі смех — да журчання жывой крыніцы.

Гаюльныя ролі ўвасоблены дэбютанткай Любоўю Румянцавай і Станіславам Любышным, якому ўжо даволілася працаваць над складаным быхаўскім Лазніком у карціне “Трыяна ракет”. Знаўцы ўспрынялі вобраз Івана з гарачай любоўю, убачыўшы не паказаную героя, а чалавека моцнай волі і прыныпылаў.

Што датычыцца першай вялікай ролі Любові Румянцавай, крытыка паставілася да гэтай работы прыхільна, назваўшы Джулію ў выкананні малалоды артысткай лёгкай, жаночкай, але ў той жа час мужнай і шчырай. “...Увасобленае жыццё, вясёлая, шалупунная, чароўная, пяшчотная ў каханні, яна захавала сваю першапачатковую сутнасць у нечалавечых умовах”, — так апісваў героям эніс змагання і кілашціца адно аб адным. Пачушы Івана і Джуліі расцвітаюць — і пакрысе змяняюцца пейзаж: прырода цяплее, лагоднее. Імгненні спакойнай радасці нібыта

Афіша фільма, 1965

сціхае нават у моманты блізкай небяспекі, прымушваючы дзюўчыну выкрываць небяспеку, бышам заснаючы на фоне аўтаматных чэргаў.

БЫЦЬ ШЧАСЛІВЫМ

“Альпійская балада” алрозніваецца ад большасці стужак пра Вялікую Айчынную, бо апявае не подзвіг народа ў барацьбе з нямецка-фашысцкімі захопнікамі, а чалавечае жыццё, любоў і веру ў шчасліваю будучыню. Каханне, народжане ў цяжкіх умовах, да гаюльных героям эніс змагання і кілашціца адно аб адным. Пачушы Івана і Джуліі расцвітаюць — і пакрысе змяняюцца пейзаж: прырода цяплее, лагоднее. Імгненні спакойнай радасці нібыта

афарбоўваюць чорна-белую пэіагу. Нават грозныя горныя сіхлы, што ўгойваюць небяспеку, бышам заснаючы на фоне аўтаматных чэргаў.

Карціна не губляе актуальнасці і сёння. Гаюльны каштоўнасці — чалавечае жыццё і шчасце — фільм праносіць скрозь час, каб паказаць новым пакаленням, якое разбурэнне можа прынесці вайна ў душу. “Альпійская балада” — гэта яшчэ і гісторыя пра моц каханні да веры, што даюць сілы зварнуць любячы горы дзеля спакою блізкіх. Гэта напамін: чалавек павінен быць шчаслівым.

Яўгенія ГАБЕЦ
Фота з фонду Музея гісторыі беларускага кіно

Кадры са стужкі

Каб ведалі, каб шанавалі

Уладзімір Фалітарык

Праект Уладзіміра Фалітарыка атрымаў грант Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ў галіне культуры на 2024 год. Чым адметная гэтая задума і як рэалізуецца?

мышлі ў балоты, зрабілі там буданы, уладкавалі некя побыт і жылі так да канца вайны.

Вялікую ролю ў стварэнні праекта адыграў адзед Іванаўскага раённага цэнтры культуры і народных традыцый. Грант ён атрымаў на рэалізацыю перасоўнага выставачнага праекта пра рэканструкцыю культуры і побыту партызан Заходняга Палесся. Ініцыятыва садзейнічае захаванню памяці аб подзвігу беларускага народа ў Вялікай Айчыннай вайне.

Пад кіраўніцтвам Уладзіміра Фалітарыка пры Цэнтры створаны клуб гістарычнай рэканструкцыі “Патрыёт”. Сярод яго ўдзельнікаў — урачы, бібліятэкары, работнікі мясцовых заводаў, сістэмы адукацыі, ЖКГ. Зараз у клубе — 20 чальцоў. З пачаткам праекта, пасля першых яго публічных паказаў, з’явілася шмат жадаючых удзельнічаць.

— Мы вывучаем гісторыю партызанскага руху, — распавядае Уладзімір Фалітарык. — Даследуем тэму партызанскага побыту. Высвячаем лэсы тых, хто трапляў ў атрады. Напрыклад, нядаўна даследавалі гісторыю вёскі Лядавічы ў Іванаўскім раёне. Там немцы спявалі дамы — і жыхары

маленькай колькасці гледачоў, не прывязваю да нейкай канкрэтнай лакацыі, мабільна.

Клуб “Патрыёт” паказвае, як жылі партызаны. Перадэ паездзе і эмоцыі, што апаноўвалі людзей ў тых умовах. Напрыклад, ёсць эпізоды допыту палоннага, радасць ад нараджэння дзіцяці ў лясным лагэры або сюжэт, як паліцаі рабавалі мірнае насельніцтва.

Дзействы праекта не маюць сцэнарый. Яны інтэрактыўныя, і ўдзельнікі, якія трапляюць у гістарычны асяродак, прыносяць нешта сваё. Гледачам даюць пытанні, залучаючы ў сюжэты падзеі ліхалецця. Інсталіцы таксама інтэрактыўныя.

Уладзімір Фалітарык даўно цікавіцца побытам розных эпох. У прыватнасці, тым, як жылі людзі ў Іванаве да вайны і падчас яе. Як тут было ў складзе Польшчы і як ў XVIII стагоддзі. Паводле яго слоў, цяпер існуе шмат клубав, што скаанціраваны на баях і страпале. Але практычна ніхто не адлюстроўвае паўсядзённае жыццё абаронцаў. Так узнікла ідэя стварыць рэканструкцыю партызанскага побыту. Прычым даступную максі-

Распавядаючы пра адметнасць праекта, Уладзімір Фалітарык перадусім ужывае слова “трагедыя”. Менавіта яно самае траннае ў дачыненні лэсу чалавека падчас вайны.

— Мы паказваем трагедыю жыцця мірных грамадзян у ліхалецце, — кажа Уладзімір Фалітарык. — Наша мэта — дастукацца да сэрцаў, прымуціць успомніць пра тое, што ніколі не павінна паўтарыцца на нашай зямлі. Партызанскае жыццё складана рэканструюваць яшчэ і таму, што яно не было навідавоку. Людзі хаваліся і не хачелі, каб іх знайшлі. Гэта значыць, мы павінны паказаць тое, што мала каму вядомае. І нам гэта ўдаецца.

Удзельнікі праекта шукаюць цікавыя артэфакты ваеннага часу. Нядаўна стала жыхарка вёскі Махро падзялілася з імі старадаўнім рэцэптам жытніх аладак з крапіны. Палешукі елі такія ў гадзіны цяжкіх выпрабаванняў. Цяпер рэцэпт будзе выкарыстаны ў партызанскай кухні, каб сучаснікі змагі ў літаральным сэнсе пасмаціць смак нягоды. Дарчы, гледачы змогуць самі спячы на агні аладкі з загады пахрытэванага чэста.

Першы паказ праекта адбыўся 9 мая ў Іванаве. Рэканструктары “Патрыёта” разыгралі сцэну з допытам палоннага нешта ў партызанскім штабе. Паказалі імітацыю аперацыі ў палывым умовах: выкарыстоўвалі старажытныя медыцынскія інструменты, нават рарытэты талометр мінулага стагоддзя.

А 2 чэрвеня праект разгарнулі на стаянцы партызан на ўрочышчы Карасіна. Там калесні базваўся штаб Пінскай брыгады. Рэканструктары ўзнавілі сутычку з паліцаімі: жанчына з дзешымі і цяжарнай цяменніцай на вое-

слуду ў лес да партызан, але нарываюцца на ворага... Гледачамі дзеі сталі навучэнцы школ і дэлегацыі з прадпрыемстваў Іванаўскага раёна.

“Патрыёт” імкнецца ўдзельнічаць у розных масавых мерапрыемствах, каб максімальная колькасць людзей убачыла, як жылі партызаны. У Дзень усенароднага смутку, 22 чэрвеня, перасоўны праект зробіць прыпынак ў Брэсце. Потым выправіцца на Покліч Палесся” ў аграгарадок Ляскавічы Гомельскай вобласці. Таксама ў планах зладзіць рэканструкцыю на 500-годдзе аграгарадка Адрыжын, на свяце “Опальскі фальварак вітае гасця”, на Дні беларускага пісьменства ў Івацэвічах.

— Палессе — партызанскі край, — падкрэслівае аўтар праекта. — Практычна ў кожным раёне дзейнічалі атрады. Каб паказаць, як яны жылі, нам патрэбна толькі лакацыя. Мы можам зладзіць такія інтэрактыўныя пляцоўкі, як партызанская вартаўнічая вышка, санчаства, лясная школа, штаб камандзіра, палывая кухня, пошта, пральня. Мы разгортаем самы сапраўдны партызанскі лагер. І можам зрабіць гэта як у рэальным гістарычным асяродку, так і на любой гарадской плошчы.

Уладзімір Фалітарык, як і многія ўдзельнікі клуба “Патрыёт”, гарыць жаганнем развіваць праект. Сярод бліжэйшых мэт — пашыраць агульнае ўяўленне партызанскага жыцця ў 1940-х з натуральных тканін. Налета хоча зрабіць рэканструкцыю па тэме генцыду беларускага народа. Апанты адмыслоўнае уплыву: “Вельмі важна паказаць моладзі, праз якія выпрабаванні прайшлі нашы бацькі і дзяды. Якой цаной даліся нам свабода і незалежнасць”.

Віктар Гаўрыш
Фота з архіва героя

На здымках: эпізоды з рэканструкцыі сутычкі вясцоўцаў з партызанамі

Рытмы Віцебска

Гучныя канцэрты з удзелам зорак, спектаклі, выставы, імпрэзы пад адкрытым небам — неўзабаве горад над Дзвіной зноў будзе месцам прыцягнення для тысяч людзей. “Славянскі базар у Віцебску” пройдзе з 9 па 15 ліпеня. Аб місіі міжнароднага фестывалю мастацтва і асаблівасцях праграмы распавядзе дырэктар форуму, генеральны дырэктар Цэнтры культуры “Віцебск” Глеб Лапіцкі.

тэхналогіі ён расказвае гісторыю ўстанавлення чырвоных сцягоў над Рыстагам. Як вядома, над будынкам разывалася не толькі палотнішча, што ўзялі Ягораў і Кантарыя. Сцягоў было значна больш. Дзякуючы VR кожны зможа пракачыць тыя моманты пераможнай вясны ад асобы звычайнага салдата, даянца пра маладымі герояў.

Падчас “Этэральных сустрэч” адбудуцца паказы драм “А зоры тут шчыя” Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы і “У спісах не значыцца” ад Тэатра на Паўднёвым Захадзе з Масквы. А ў Віцебскай абласной філармоніі на канцэрце ў рамках Дзён Саюзнай дыржавы прагучаць слаўныя песні пра вайну і Перамогу.

— Акрамя традыцыйных імпрэз, у праграме штогод мноства навінак. Сарод такіх цікавінак сёлета — дзень сярбрускага фестывалю KAVKAZ MUSIC FEST. Як прыйшлі да такой ідэі?

— Мы любім фітні не на адзін раз, а такія, што маглі б стаць добрай традыцыяй. І калі шукалі разныячкі для сёлета форуму, падумалі, што варта звярнуць увагу на пабрайства фестывалю. Гэта вельмі цікавая з’ява. Тым больш арганізатары KAVKAZ MUSIC FEST калястаў нашым фестывалю, звярталіся да беларускіх адмыслоўцаў. Спалізаўся, што гэтая падзея паслужыць штуршком да будучага супрацоўніцтва.

Запланаваны экспазіцыйны праект “Невядомы сяганосец” з выкарыстаннем віртуальнай рэальнасці. З дапамогай сучасных

Летні амфітэатр, 2012

Глеб Лапіцкі: **Наша канцэпцыя будзеца на фразе “Праз мастацтва — да міру і ўзаемаразумення”. Калі вы падзяляеце гэта — прыязджайце на “Славянскі базар”.**

Многіх артыстаў мы лічым нашымі добрымі сябрамі. Напрыклад, ансамбль “Кабардынка” — найстарэйшы харэаграфічны калектыў Паўночнага Каўказа. Таксама ў Віцебску вітаюць Чорым Нахушэў, Заур Тутай і іншыя творцы, што прадстаўляюць Адыгею, Дагестан, Кабардына-Балкарыю, Карачаева-Чаркесію, Паўночную Асецію і Чачню.

— “Славянскі базар” віруе не толькі ў Летнім амфітэатры. У святыя пагрукваеца ўвесь горад, у тым ліку лэары, музеі, пляцоўкі пад адкрытым небам. Якія вернісажы падрываюцца сёлета?

— Выставачная праграма ўключае 13 праектаў. Яе куратар нават жартам кажа, што паспее час называць “Славянскі базар” фестывалем выстаў. Спектр сапраўды салідны. І мы прапануем не толькі класічныя праекты, але і інавачныя.

Да 225-годдзя Аляксандра Пушкіна нашы добрыя сябры з музея-запаведніка “Міхайлаўскае” прывяжуць выставу, на якой будзе глосціцца з мультфільма пра паэта. Навелдальнікаў чакае шмат інтэрактыўу. Прэзентацыя персанальнага экспазіцыйна Дар’і Брамевай — маладога лэйбнера, фатограф і мастака. Яна прадставіць работы, што дэманстраваліся ў беларускім павільёне на “Экспа” ў Дубаі, а таксама новыя творы.

— Адметна, што на форум прыязджаюць не толькі з суседняй Расіі. Абстаўка ў свеце не адмысла і цікавіцца

замежных зорак і артыстаў-пачаткоўцаў да “Славянскага базару”... — Кажуць, што культура па-за палітыкай. Я не згодны з такім сьвярдэжнем. Сёння ні адна сфера ў свеце не пазбегла вліыву палітыкі. Іншая справа, што культура мусіць працаваць на карысць дыялогу, на паітыў. Уся наша канцэпцыя будзеца на фразе “Праз мастацтва — да міру і ўзаемаразумення”. Калі вы падзяляеце гэта — прыязджайце на “Славянскі базар”.

— Білеты на “Славянскі базар” змяняюць візу для грамадзян некалькіх дзясяткаў дзяржаў.

— Фестываль выконвае вельмі важную місію пазіцыянавання нашай краіны. Калі замежнікі прыязджаюць да нас нягледзячы на забароны і перашкоды сваіх дзяржаў, дзівацца. Гэтыя людзі бачаць, што ўсялякія страшныя расповеды пра Беларусь насамрэч лжывыя. Перад гэтымі паўстае міралюбная і шчаслівая выстава: 300-тысячны горад не можа падлы тыдзень імітаваць ідэалы. Тут усё на сапраўднаму.

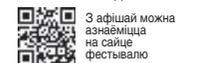
— “Славянскі базар” быў першым фестывалем, білеты якога змянілі візу. Нас падтрымаў Кіраўніц дзяржавы. Замежнікі ахвотна карысталіся такой магчымасцю. Аднак сёння ёсць праблемы з набывшым квіткаў: некаторыя еўрапейскія банкаўскія сістэмы не працуюць з беларускімі. Але і ў гэтай сітуацыі свае спосады. Цяпер мы літаральна кож-

нага гасця з іншых краін ведаем асабіста, бо дапамагам усім, хто жадае, трапіць на “Славянскі базар”. Людзі звяртаюцца — касавая служба адкаляе ім білеты і нават не патрабуе авансу. Гэтага тэаініскасць, такі паказвае нас найлепшым чынам. Турыст жа аінішч такое стаўленне арганізатараў — і не проста прыездзе ў наступным годзе, а сяброў з сабой прывязе.

— Фестываль яднае і народы, і пакаленні, і розныя вяды, жанры мастацтва. У Віцебску можна паучыць як папулярную музыку, так і рок, джаз, шансон. Як атрымавацца “памірыць” генералі і творчыя плыні?

— Гэта складана, аднак у нас ужываюцца ўсе. “Славянскі базар” дае багаты выбар — і кожны можа знайсці імпрэзу да душы. Калі любіце элітарнае мастацтва, прыходзьце ў філармонію і паслухайце Ноля Сальца. Дзе яшчэ можна паучыць музыканта, які выканаў усе партыі трубы ў легендарнага Эніа Марыкно? Хочане бавіць час з дзіцем — калі ласка, наведзіце прэм’еру музыкі. “Казка пра цара Салтана” на музыку Аляксандра Загініна. Гэта сапраўднае знаходка! Калі любіце танцаваць пад алктрычным небам, прапануем звярнуць на “Рытмы летга” на пляцоўцы пераі канцэртнай залы “Віцебск”. Выбар велізарны!

Даніл ШЫЙКА

З афіцыяльнага адрэса на сайце фестывалю

Народны ансамбль народнай песні і музыкі «Світанак» ДВА «Цэнтр дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі «Вікторыя» г. Мінск

Заспявай, Маладзечна!

Урачыстае адкрыццё XIII Нацыянальнага фестывалю беларускай песні і паэзіі «Маладзечна» адбудзецца сёння. Але святочны мерапрыемства насчынаюць горад з 11 па 15 чэрвеня. Штогод сюды з'ядзюцца маладыя артысты, каб паспрабаваць свае сілы ў вакальным конкурсе эстрадных выканаўцаў. Тут гукаць натхнёныя паэтычныя радкі, прэзентуюцца кніжныя навінкі беларускіх выдавецтваў, чакуюць сваіх прыхільнікаў музеі і выставачныя прасторы. Чым зацікавіць гледача традыцыйна маштабная падзея сёлета?

Праграма абяцае быць разнастайнай і цікавай. Арганізатары, спрод жыхары Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, паклапаціліся пра гэта.

Пагрузіцца ў атмасферу свята жыхары і госці Маладзечна змаглі ўжо ў аўторак, калі стартаваў музычна-паэтычны форум. Прайшлі канцэртныя праграмы творчых калектываў Міншчыны, мерапрыемствы рэспубліканскіх акадэміяў «Разам з мастацтвам», «Памятаем, шануем, ганарымся», «З песняй да перамогі».

Лаўрэата творчых сустрэч, прэзентацый кніг, плэнары і майстар-класы. Задзейнічаны амаль усе гарадскія пляцоўкі: на цэнтральнай плошчы, калі кінастатра «Раздзіма», Цэнтральная раённая бібліятэка імя М. Багдановіча і Палаца культуры. Запланавана больш за 60 імпрэз, якія ў поўнай меры прадэманструюць нашы музычны і літаратурныя набыткі, а таксама дапамогу ў прафесійным мастацтве і аматарскай творчасці.

ГОЛАС МОЛАДЗІ

Цэнтральная падзея стане урачыстае адкрыццё фестывалю «Мелодыі сэрца», якое разгорнецца сёння ўвечары на сцэне Летняга амфітэатра.

Да ўдзелу ў канцэртнай праграме запрошаны вядомыя артысты беларускай эстрады (Наталія Тамэла, Вікторыя Алешка, Дамітрый Качароўскі, Данііл Савеня і інш.) і знакамтыя калектывы (ансамбль «Песняры», ВИА «Чарушкі»), якія выступілі ў суправаджэнні Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра Беларусі імя Міхаіла Фінбергера пад кіраваннем галоўнага дырыжора Максіма Расоха.

Інтэрга фестывалю — хто пераможа ў Нацыянальным конкурсе маладых выканаўцаў беларускай эстраднай песні і стане ўладальнікам гран-пры і спецыяльнага прызга імя Уладзіміра Мулявіна «Хрустальная гітара». Традыцыйна ў творчым спаронітве будзе змагацца 21 артыст — па тры прадстаўнікі ад кожнага рэгіёна краіны. Да другога туру былі дапушчаны вакалісты, якія прафесійна спяваюць з ранніх гадоў, амаль усе маюць музычную адукацыю, з'яўляюцца актыўнымі ўдзельнікамі абласных, раённых і гарадскіх канцэртных праграм, валанцёрскіх мерапры-

емстваў, лаўрэатамі міжнародных, рэспубліканскіх конкурсаў. У фінале ім трэба выканаць адну кампазіцыю пад фанэграму, другую — у суправаджэнні аркестра.

Пераможцаў узагародзіць падзея гала-канцэрта закрыцця фестывалю. Праграма «Разам пра каханне» збор такіх зорак, як Вікторыя Алешка, Жаніт, Аляксандр Саладуха. Таксама парадуюць гледачоў арт-група «Беларусы» і Нацыянальны акадэмічны народны хор Рэспублікі Беларусь імя Г.І. Цітовіча ды іншыя.

З ЛЁГКАЙ РУКІ

Заслужаны калектыв Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра Беларусі імя М.Я. Фінбергера — адзін з галоўных удзельнікаў і арганізатараў фестывалю. Дзюгія гадзі ім дырыжыраваў Міхаіл Якаўлевіч, і зараз новае пакаленне артыстаў працягваюць справу майстра:

- Ганарова ўсведмаляць, што менавіта наш калектыв стаў калі вытокаў стварэння гэтага значнага фестывалю.

На некалькі дзён Маладзечна становіцца цэнтрам беларускай культуры і пунктам прыцягнення для ўсіх аматараў музыкі і паэзіі, — распавядае галоўны дырыжор аркестра **Максім Расоха**. — Глядач зможа убачыць нашы выступленні падчас урачыстага адкрыцця, якое традыцыйна пройдзе ў Летнім амфітэатры. Таксама даём канцэрт у Дзіцячай школе мастацтваў і ў Чысцінскім сельскім Доме культуры. Штогод для гэтай падзеі мы рытуем новыя праграмы, але вы абавязкова пачуеце ачыненныя шлягеры, у тым ліку кампазіцыі Ігара Лучанка, Уладзіміра Мулявіна, Эўрала Ханка, Яўгена Алейніка.

Значна, што мы прэзентуем трох новых салістаў: Антона Карчэўскага, Ірыну Ярышонак, Радмілу Рыбакову. Спалжымся на цёплую сустрэчу гэтых таленавітых галасоў з боку публікі.

Вядома, мы з радасцю падтрымаем маладых выканаўцаў падчас заключнага туру рэспубліканскага конкурсу. Для гэтага мы правілі папярэднюю працу: на працягу трох дзён рэспіравалі з артыстамі і кожнаму з іх запісалі фанэграму для падытоўкі дома. Наша наступная сустрэча з імі адбудзецца ўжо 15 чэрвеня.

ПА РАДКАХ АФІШЫ

Таксама ў праграме фестывалю — паэтычныя чытанні, якія рытуе Саюз пісьменнікаў Беларусі, унікальны праект «Бачу Беларусь такой» з удзелам народнага артыста Эўрала Ханка, Алены Стэльмак, Уладзіслава Цылькі. Не абдыцца і без кірыжыра рамеснікаў — майстра з'ядзюцца з усёй краіны. Сёлета межы свята істотна пашыраюцца: у гасці едуць творчыя калектывы дзевяці рэгіёнаў Расіі, якія прывяжуць свае канцэртныя праграмы, а таксама народных майстроў з унікальнымі вырабамі.

Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі штогод робіць Маладзечна цэнтрам прыцягнення аматараў ачыненнай культуры, даючы эфекты старт летняму фестывальнаму сезону.

Настасся ЮРКЕВІЧ
Фота з аўдыя калектываў —
удзельнікаў фестывалю

Народная эстрадная студыя «Міраж» ДУК «Смаргонскі раёныны цэнтр культуры» Гродзенскай вобласці

Народны хор народнай песні «Світанак» ДУК «Шумлініцкі РЛК»

Захавальнікі сапраўдных каштоўнасцей

Знаёмімся з удзельнікамі XIII Нацыянальнага фестывалю беларускай песні і паэзіі «Маладзечна»

Удзельнікі фальклорнага ансамбля «Папараць-кветка»

Фальклорны ансамбль «Папараць-кветка» называюць артыстамі з народа і для народа. Нездарма! Дзякуючы іх творчасці гледачы могуць дакрануцца да вытокаў беларускай традыцыі і абрадаў, якія адыгрывалі важную ролю ў жыцці нашых продкаў.

ТЫЯ, КАГО ЧАКАЮЦЬ

...Летні дзень, свята вёскі Дубяні. Жыхары бадзёра збіраюцца, але раптам аблокі ператварыліся ў хмары. Дождж. Аднак ніхто не рызкоўліцца: артысты ж прыхвэлалі! Сваё ўлюбёнае — фальклорны ансамбль «Папараць-кветка» Старабарысаўскага СДК — клаталіва біруць над парасонамі.

Гарманіст Мікалай Небышынец усміхненна — ды як расцягне махі! Гледачы адразу пускаяюць ў скокі па мокрым траве. Хтосьці спяваў, іншы падхвату. І так радачна стала! І гудзіць вёска да веча: куды гарманіст, туды і весялосны...

ПАМЯТАЦЬ КАРАНІ СВАЕ

Раіса Лазерка і яе муж Мікалай Небышынец у ансамбль трапілі нечакана для сябе. Неяк Раіса Анатольеўна вярталася з працы дамоў у аўтобусе. Дзючаты па суседстве абмяркоўвалі будучае выступленне і наракалі, маўляў, няшка без гарманіста. Аказалася, гэта артысты з «Папараць-кветкі».

— Ну, я і вырашыла свайго Мікалая Мікалаевіча ім савацшаць, — усмінае жанчына. — Ён па спецыяльнасці

кіроўца, усё жыццё на вытворчасці адпрацаваў, а грасе — заслужаеся. Гарманіст-самавучка, з шасці гадоў з інструментам сябруе. Нот не ведае, але любюю мелодыю на слых падбярэ! Талент ад Бога, найначай. Нездарма ў аглядзе-конкурсе мастацкай самадзейнасці РУП «Мінаблаўтатранс», які праходзіў у 2007-м у Нясвіжы, скарыў журы і заняў 3-е месца. Дарчы, гармонік Мікалая Мікалаевіча — прадмет яго гонару: старадаўні, з клаймом майстра, які яго вырабіў. Дык вось, заірнуў мы на рэпетыцыю калектыву... да двара абое прыйшліся. У «Папараць-кветкі» ўжо пяць гадоў. Шчасліва, што можам знаёміць людзей з нашай любімай самабытнай Беларуссю. Восі і дзямі ўдзельнічаем у Нацыянальным фестывалю беларускай песні і паэзіі «Маладзечна-2024» Гэта вялікі гонар.

— Раіса Анатольеўна ў народную творчасць ўлюбёная з дзяцінства. За гэта ўдзячная свая бабуля, Ефрасінія Андрэеўна Батура, якая пражыла 101 год, умела рэкавалюцыячы і да апошняга спявала беларускія старажытныя песні. А колькі звычайу і традыцый ведала! І збеграла, і дзёцям-унукам перадавала: памятаць карані свае!

— Мы заўсёды імкнуліся прытрымлівацца іе парад і да нацыянальнай культуры малодшых пакаленняў і далучаем. Гэта вельмі важна, каб у кожным беларусе захавалася дадзены ад нараджэння код свайго народа, — упэўнена Раіса Лазерка.

НАТХНЁНЫЯ СЯБРОўСТВАМ

Гісторыя ж самой «Папараць-кветкі» пачалася ў 2010-м, калі ў Старабарысаўскі СДК прыйшла пасля заканчэння Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтва Анастасія Загорская. Перад маладым спецыялістам паставілі задачу: стварыць фальклорны калектыв, якія вельмі бракавала буйной установе. За справу ўзяліся ўзяцца з агенчыкам. Па падказцы мясцовых жыхароў абтэлефанавала выхлых удзельнікаў мастацкай самадзейнасці, арганізавала сустрэчы, расказвала пра планы. І вясковыя адгукнуліся! Пачалася карпатлівая, але радасная праца.

— Спатрыліся веды, набытыя падчас вучобы ў ўніверсітэце.

А практычныя навыкі выпрацоўваць дапамагалі ўдзельнікі калектыву. Мы абменьваліся меркаваннямі, раіліся, і ў выніку рэпертуар пачаў склацца. Заішкаўленасць у агульнай справе і адно ў адным захавалася да сёння, што вельмі каштоўна, — падкрэслівае Анастасія Мікалаеўна.

СУПОЛЬНАЯ СПРАВА

«Папараць-кветка» славяцца не толькі дзюўным выкананнем песені: калектыву ўзнаўляе беларускі абрады.

— Сцэнарый для першага з іх («Хрэсьбіны») складалі на аповедах нашых удзельнікаў, — угадвае кіраўнік. — Дапамагалі і мясцовыя жыхары: дзюлілі сямейнымі традыцыямі, прынеслі старадаўнія прадметы побыту. Важным момантам падрыхтоўчай працы сталі пошукі звестак пра рытуальныя дзеянні, уласцівыя абраду; як правільна купаць немаўля, спяваць яго, перадаваць кумам, чым частаваць бабу-паўціху... Усе гэта мы старанна прааналізавалі і склалі ў арганічную пастаноўку, якую прадставілі на суд гледачам ўжо ў 2011-м. Нашу працу высокая ацанілі — поспех надаў сілу і ўзмацніў жаданне тварыць далей.

Да вывучэння беларускіх традыцый прыцягвалі і іонае пакаленне. Удзельнікі «Папараць-кветкі» з задвальненнем перадаюць веды дзёцям, якія зямнаюцца ў фальклорным ансамблі «Беларуська», — іх ініцыята можна сустрэць разам на споніжных пляцоўках і падчас народных гульніняў.

У планах калектыву — аднаўленне абраду «Валдзінне куста на Тройцу» і «Заванне бірозы. Кумаванне», якія на Барысаўскай цэнтральнай раёнай бібліятэцы імя І.Х. Каладзева. Раісінскі калектыв прадставілі абрад «Вічоркі», падрыхтаваны на выніках этнаграфічных экспедыцый. Гэта быў карысны абмен досведам па захаванні спадчыны.

Скарбонка абрадаў «Папараць-кветкі» з кожным годам пашыраецца. Жыхары Старабарысава заўсёды з цікаўнасцю чакалі «Валдзінне Казы» на Калды і абрад валдзюбітства (абыход хат у Велікую нядзелю з адмысловымі песнямі). Гаспадары сустракаюць артыстаў хлебасалона, шчыра вярчы, што тыя прынясуць іх сем'ям ішчасце. І ў абрадзе «Грамнічы» з заваляненнем удзельнічаюць, нават нягледзячы на звычайна спюдзены дзень (на паданні, Зіма і Вясна сустракаюцца 15 лютага). Палоблі-

ся ўсім і такія святы, як «Купалле», «Масленіца». Артысты «Папараць-кветкі» ведаюць, чым парадваць і здзіўляць гледачоў.

— Наша абавязанне перлінка — скарбонны абрад «Жаніцца коміна», — працягвае Анастасія Загорская, — Старажытны, практычна забыты. Нагадае пра тое, як восенню пасля заканчэння палых турбот, калі вечаery становіліся доўгімі, сялянкі збіраліся за рудзеллем: ткалі, пралі, вышывалі. Але рабіць гэта можна было толькі пасля таго, як комін «ажанілі» з хатняй працай... Пра гэта шмат цікавага расказала мясцовае жыхарка Вольга Лядвіганна Шалагіна, зямная з асабістымі правядзення абраду ў нашым раёне.

Прэм'ера адбылася ў кутку сялянскага побыту ў Старабарысаўскім СДК. Потым артыстаў запрасілі на відэаканферэнцыю з работнікамі культуры горада Пскова, якую праводзіла Барысаўская цэнтральная раёная бібліятэка імя І.Х. Каладзева. Раісінскі калектыв прадставілі абрад «Вічоркі», падрыхтаваны на выніках этнаграфічных экспедыцый. Гэта быў карысны абмен досведам па захаванні спадчыны.

Да вывучэння беларускіх традыцый прыцягвалі і іонае пакаленне. Удзельнікі «Папараць-кветкі» з задвальненнем перадаюць веды дзёцям, якія зямнаюцца ў фальклорным ансамблі «Беларуська», — іх ініцыята можна сустрэць разам на споніжных пляцоўках і падчас народных гульніняў.

У планах калектыву — аднаўленне абраду «Валдзінне куста на Тройцу» і «Заванне бірозы. Кумаванне», якія на Барысаўскай цэнтральнай раёнай бібліятэцы імя І.Х. Каладзева. Раісінскі калектыв прадставілі абрад «Вічоркі», падрыхтаваны на выніках этнаграфічных экспедыцый. Гэта быў карысны абмен досведам па захаванні спадчыны.

Святлана ЧЭКАЛАВА
Фота Юрыя Абросіма
і архіва калектыву

Кола сяброўства

XIV Рэспубліканскі фестываль нацыянальных культур аб'яднаў больш за 800 прадстаўнікоў розных нацыянальнасцей, якія ў чарговы раз таленавіта і шматгранна прэзентавалі свае культуры. Традыцыйнае свята, што праходзіла ў Гродне з 7 да 9 чэрвеня, зноў прадманстравала згоду і лад, якія пануюць у нашым грамадстве, і стала сапраўдным сімвалам адзінства народа Беларусі. У коле сяброўства сабраліся азербайджанцы, аргенцінцы, армяне, афганцы, башкіры, бураты, грэкі, грузіны, дагестанцы, яўрэі, егіпціянне, індыйцы, італьянцы, казахі, кітайцы, карэйцы, ланкійцы, літоўцы, малдаване, мардвіны, немцы, пакістанцы, палесцінцы, палкі, рома, рускія, татары, туркмены, узбекі, украінцы, чувашы, эстонцы... Рэштты, лічыце самі.

Каларыі і асаблівасці сваёй культуры прадманстравалі прадстаўнікі 33 розных нацыянальнасцей

Роліо братэрства і ўзаемадапамогі ў захаванні міру абмеркавалі на круглым stole "Адзінства народаў — залог Вялікай Перамогі. Беларусь — наш агульны дом"

Канцэрт урчыстага адкрыцця фестывалю аб'яднаў творацаў Беларусі і замежжа. Гледчыя горача віталі Юлію Быкаву і Рафаэла Паладзіа

На беларускім падворку можна было пазнавацца з адметнасцямі кожнай вобласці. Гродзеншчына частавала слонімскай караваем

Канцэрт "Беларуская хата гасцамі багатая" стаў сапраўдным парадом талентаў рэгіёнаў. Сярод удзельнікаў — народны тэатр песні "Вечарынка" Ельскага раёна

Рускі падворак парадваў гасцей традыцыйнымі спевамі і танцамі ў нацыянальных строях

Яскравае тэатралізаванае шэсце аб'яднала прадстаўнікоў розных дыяспар. Па цэнтральнай вуліцы Гродна прайшоў і калектыў традыцыйнай карэйскай культуры "Арыранг"

На інтэрактыўных падворках можна было далучыцца да традыцый народаў. Да прыкладу, развучыць палымны армянскі танец

Народнае аматарскае аб'яднанне "Шматгалоссе"

Мы — адзінае цэлае

Яркія і неардынарныя, прыгожыя і таленавітыя — удзельнікам гэтага калектыўнага пасае шмат задоўленых слоў. Але яны застануцца гучымі, пакуль не пазнаёміцца з народным аматарскім аб'яднаннем "Шматгалоссе" Печынскага ГДК, не пачуць выступленні артыстаў, не ўбачыць вырабы майстроў з народа. Дакладней, з народаў, таму што 30 чалавек прадстаўляюць 10 нацыянальнасцей.

ПРЫВІТАННЕ НАШЫМ!

Ураджэнцы розных куткоў свету воляю лёсу аказаліся ў Беларусі і засталіся тут жыць. Наша краіна зрабілася для іх другой Радзімай, не толькі дала прытулак і абарону, але і дазволіла захаваць самабытнасць. Сярод чальцоў аб'яднання, створанага ў 2002-м на Барысаўшчыне, — спевачкі і паэты, музыканты і мастакі, майстры دکаратывна-прыкладнога мастацтва і нацыянальных кухняў. Длодзі розных прафесій і ўзросту. Самай старэйшай удзельніцы — 83 гады, самай малодшай — ідзе восьмы.

— Наш калектыў існуе, каб чалавек любой нацыянальнасці меў магчымасць дзяліцца сваімі традыцыямі, — глумачыць арганізатар і назіменны кіраўнік "Шматгалосся" **Наталія Кавалеўская**. — Што рабіць, напрыклад, туркменку, які жыў у невялікай аддаленай вёсачцы і жадае спяваць на роднай мове, іграць на народных інструментах, выконваць свае танцы? Людзі хочучы стасавацца, хочучы ствараць!

На пачатку удзельнікі прыгледзіліся адзін да аднаго. Але неўзабаве насіроўнасьць знікла: усіх згуртавала творчасць. І ўжо не было асобна армян і яўрэяў — мы сталі адзінай сям'ёй. Веладзе, калі сазновываемся, заўжды кажам: "Прывітанне нашым! Гэта значыць, і палічым, і украінцы, і азербайджанцы, усё — нашы."

Калі прыходзіць навічкі, я абавязкова знаёмлю іх з архівам "Шматгалосся". Расказваю пра тых, хто стаяў ля вытокаў, пра заслугі. Мы шануем памяць аб калегях, якія, на ўсезагучны смутак, ужо спачываюць на нябёсах. Адзін з такіх чальцоў калектыву — Эзіз Мамедаў, чабан з Туркменістана. Якую ж светлую душу меў гэты чалавек, якім таленавітым быў! Граў на мандаліне, выдатна

ПАЗНАЁМІМСЯ БЛІЖЭЙ?

Пра кожнага чальца распавядаць — галзіны не хопіць. Таму коратка — аб некаторых.

Беларуска Алена Іванова. Увасабленне жаночасці і пачытоці, святла і прыгажосці. Усімквешча — як рублём адорыць. Заспявае — нібы крышталёвай ручай зажурчыць. Гэта з яе пачынаецца традыцыйны парад лямбю "Шматгалосся": Алена трымае багаты залаты каравай з трапятаннем, прамаўляе з вялікай падазжай да працавітага, мірнага і мудрага беларускага народа.

Українка **Вікторыя Чарняк**. Не спіявачка, а... феерверк! Душа адкрытая, вялікая. На адлегласці атуляе дыплом, і ахінуцца ім — радасць. Голас чысты, звонкі. Ні мікрафон, ні музыка не патрэбныя: народ іх не бягом збіраецца на першыя ноты. Яшчэ імгненне — і ўжо шчодра аплаўдзіруе. За **Вікторыяў** заўсёды — шлейф з фатографай і тэлевізійшчыкаў.

Туркменка Алена Меледжаева. "У чалавек усё паліна бшы прыгожы" — гэта пра яе. Не толькі выканаўца, але і аўтар песні. Спрынцы псеўданім — Алена. На XIV Рэспубліканскім фестывалі нацыянальных культур аб'яднаў прэзентацыя яе новага твору "Месяц". А яшчэ Алена — намеснік дырэктара Міжнароднай асацыяцыі выпускнікоў ВНУ і кіраўнік аб'яднання прадстаўнікоў нацыянальных культур "Альянс". Чэхаў мае рашыло!

Армянка **Кіма Шумская**. Прамяністая! Выходзіць на сцэну, хвалюецца, сціпла папраўле вышыты

ўрочную бліскучы пояс на нацыянальным касцюме. Чытае вершы. Слухаецца і сэрца агорвае любоўю. Так дэкаратыўна, што і не збіраўся плакаць, а вільгаць у вачы... Ківаецца ў такт мелодычнай гаворкі. І сумешы. І радуецца. І раптам: я ж усё разумею, хопь ніводнага слоўца армянскага не ведаю, як так? Маставіць! Шапер Кіма, на жаль, не ў страі. Але па-ранейшаму кляпоціцца аб родным калектыве. Перад ад'ездам калег у Гродна тэлефанавала, турбавала, іх ўзяў з сабой сурвэтачка, без якіх, зыходзячы з досведу, будзе нязручна. Гэткая шчырасць...

СПРАВА ДА ДУШЫ

Не толькі песнямі, вершамі і танцамі вядомае "Шматгалоссе".

— У нас таксама працуе клуб майстроў народнай творчасці і аматараў нацыянальных кухняў "3 рога ўсяго многа", — расказвае **Наталія Кавалеўская**. — Праводзім ліні культуры розных нацыянальнасцей, вечарыны, свята, прэзентацыі кніг нашых паэтаў. Штогод уноўноўваем сваіх умельцаў. Лозапіяцненне і кераміка, вышыўка і мастацкае шкло, карункапіяцненне, інкрустацыя саломкі, вязанне на спіцах і кручкі, карфіны ды іншыя вырабы са скуры — сабралі сапраўдныя калекцыі, ладзім выставы.

Адна з традыцый "Шматгалосся" — парад хлібоў

Вопыт "Шматгалосся" каштоўны і запрабаваны ў рэгіёнах Беларусі: на базе аб'яднання праходзяць навучальныя семінары для работнікаў культуры і спецыялістаў па справах нацыянальнасцей. Кіраўнік і удзельнікі прэзентуюць сваю працу ў ўстановах вышэйшай адукацыі, выступаюць з лекцыямі і дакладамі ў розных арганізацыях.

ЗАСЛУГІ І ПАШАНА

За пасяпяховую дзейнасць у 2005-м калектыў быў уастанова ганаровага звання "Народны". У творчай скарбонцы — дзевяць сімвалічных кубкаў Рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур. І гэтым разам барысаўчане не засталіся без высокай ўзнагароды! "Шматгалоссе" — дыпламант абласнога фестывалю аматарскіх аб'яднанняў і клубуў па інтэрсах "Свет творчасці, свет захаплення", фестывалю "Беларусь — мая песня". Згуртаванне мае мноства падзяк, ганаровых граматаў, дыпламаў, у тым ліку ад Міністэрства культуры Беларусі, уаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцей. Удзельнікі калектыву адзначаны персанальнымі ўзнагародамі. А кіраўнік **Наталія Кавалеўская** за асабісты ўклад у развіццё дыялогу паміж народамі, умацаванне міжнацыянальнага ўзаемаарумення ўшанавана дыпламам Нацыянальнай камісіі Рэспублікі Беларусь па справах UNESCO.

З РАЗЫНАЧКАМІ

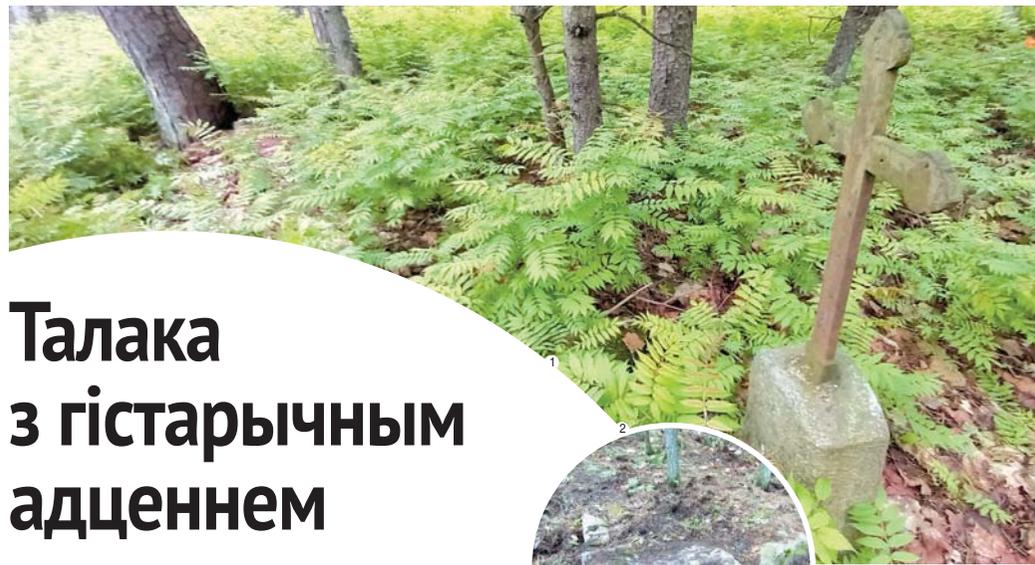
Сёлетні, дзясяты ўдзел "Шматгалосся" ў Рэспубліканскім фестывалі нацыянальных культур прынёс багата добрых эмоцый.

— Святла ў Гродне прайшло па традыцыйнай шляху. Нам давлялося працаваць на адным падворку з прадстаўніцамі Віцебшчыны. Радзіма — ёміству! Дарчы, фестываль — унікальная магчымасць сустрэць мноства таленавітых людзей, завесці сяброў з розных куткоў краіны, прасякнуцца іх культурай, — дзельціца ўражаннямі **Наталія Кавалеўская**. — Былі ў гэтым годзе і новыя рызыначкі. Так, кожную дзельціцу сустракалі прак, новаспеланых мужа і жонкі. Мы падарвалі ім вясельнага саламянага паўка. Згодна з беларускай традыцыяй, ён ахоўвае дом, прыносіць шчасце і забяспечвае дабрабыт сям'і.

— У нас таксама працуе клуб майстроў народнай творчасці і аматараў нацыянальных кухняў "3 рога ўсяго многа", — расказвае **Наталія Кавалеўская**. — Праводзім ліні культуры розных нацыянальнасцей, вечарыны, свята, прэзентацыі кніг нашых паэтаў. Штогод уноўноўваем сваіх умельцаў. Лозапіяцненне і кераміка, вышыўка і мастацкае шкло, карункапіяцненне, інкрустацыя саломкі, вязанне на спіцах і кручкі, карфіны ды іншыя вырабы са скуры — сабралі сапраўдныя калекцыі, ладзім выставы.

Святлана ЧЭКАЛАВА
Фота Наталіі САКАЛОЎСКАЙ

Талака з гістарычным адценнем

Ужо больш за дзесяць гадоў газета "Культура" ладзіць суботнікі ў розных кутках Беларусі. Аб'ектамі нашага клопату становяцца месцы пахаванняў дзеячай культуры, іншыя памятныя мясціны. Чарговы прадоўжы дэсант высадзіў нас на Міншчыне. З якой нагоды і куды далей нас павяла прага зберагаць гісторыю?

РАДКОЎШЧЫНА МАНОШКАЎ

Сёлета адзначаеша 205-я гадавіна нараджэння Станіслава Манюшкі — стваральніка нацыянальнай оперы, які прыйшоў на свет 17 мая 1819 года на Міншчыне. Менавіта з нагоды юбілею сезон суботнікаў мы распачалі з Радкоўшчыны, што ў Смалявіцкім раёне. Тут мы прыбраемся ўжо п'яць гадоў. Непублічна, вядома.

Сімвалічны манумент на магіле бацькоў Станіслава Манюшкі (Радкоўшчына)

Там, дзе раней стаялі дамы, сёння голае поле. Падчас вызвалення Беларусі, улетку 1944-га на гэтых палях адбыўся люты бой паміж савецкімі і нямецкімі войскамі. Восць вёска і згубіла. А потым не аднавілася. Адзіная памятка пра яе — каменчык, пастаноўлены нашчадкамі колішніх жыхароў.

У першай палове XIX стагоддзя Радкоўшчына была адным з гадоўных маіткаў Манюшкаў. Тады слава яе грывела на ўсю Расійскую імперыю дзякуючы мужчэ, які на тых часах, учынку Дамініка Манюшкі (дзядзіка кампазітара Станіслава). Дзеся паляшэнні доли сваіх падданых гаспадар даў ім волю, зямлю і пабудавалі дзве школы (для дзвучынак і хлопчукоў). Пасля смерці Дамініка ад халеры ў 1848-м сталі гаспадарыць у маітку Чэслаў Манюшка і Альжбета Маджарская — бацькі Станіслава. Была тут частым госцем і сам кампазітар разам са сваёй вядомай жонкай.

Выязджаем на суботнік з мастацтвазнаўцам Святаю Немагай. Яна адна з нешматлікіх беларускіх маітошказнаўцаў. У Радкоўшчыне працуюць разам не ўпершыню. Аб'ектаў у нас два. Традыцыйна пачынаем з навіялення парадку вакол помніка каменна бабці Станіслава — Евы Вайніловіч. Усталяваны ён у 1861-м, і кожны раз яго даводзіцца адлюшчыць з зямлі.

Пасля перамяшчаемся на невялікіх вясковя могілкі. Яшчэ сто гадоў таму тут красавала гатычкая каплічка-пахавальня, у якой знайшлі апошні спачыны бацькі кампазітара. Пасля вайны выезд у Нагародавічы аштуча гэтых радкоў не панашаваў адыткава пахавання. Падчас прыборкі выявілася, што захавалася

1-2. Меркаванае месца спачыну Віцэнта Дмухоўскага і яго жонкі (Нагародавічы)
3. Памятны камень Евы Вайніловіч (Радкоўшчына)

Пасля звярнуўся па дапамогу да мясцовых краязнаўцаў. Старэйшыя навуковы супрацоўнікі музея Алена Абрамчык распавяла, што шмат дзесяцігоддзў таму на могілках пабывалі супрацоўнікі музея, якія нібыта бачылі тое месца, але дзе дакладна, ніхто не памятаў. Акрылены навіной, я забіраўся ў новую экспедыцыю. Гэтым разам падрыхтаваўся лепей — спакваў паўны камплект рыштунку для барацьбы з хмызамі і захатуў крэйд (як і пена для галення, гэта першы сродак для расчытвання надпісаў на камянях). Было ў наяўнасці і швэрдэ рашэньне не сысі з могілак, пакуль не знайду апошні прытулак Віцэнта Дмухоўскага.

Вярнуўшыся са сталіцы зацэмна, зранку я быў на месцы. Квадрат па квадратам абыходзіў могілкі, ачышчаў на сваім шляху старыя помнікі. Але ўсё марна. Надпіс з патрэбным прозвішчам не трапіўся.

Ужо збіраючыся (з сумам) сыходзіць (каб вярнуцца яшчэ раз), я зачыпіўся за кавалек граніту, што ледзь вытыкаўся з дэбру. Сэрца забілася частей, і праз паўтары гадзіны барацьбы з кустамі, гаўлем, тоўстым сломам глебы ўдалося раскрыць пляشوўку памерам п'яць на шэсьць метраў, абнесены парантам са шчыльна падагнаных гранітных пліт. Аб тым, што некалі тут пабывалі чорныя капіталісты, сведчылі апылы за даўнашню раскоп у цэнтры.

З вядомай лютай імвернасці можна сьвярджаць: гэтая знаходка і ёсць месца апошняга прытулку Віцэнта Дмухоўскага і яго жонкі. Іх помнікі, калі не знішчаны, могуць быць засыпаны зямлёй. Таму ўсё ж прыйдзецца з'ездзіць у Нагародавічы, як у першы выезд у Нагародавічы аштуча гэтых радкоў не панашаваў адыткава пахавання мастака. Прабукаўшы талы ў мокрых пасля навалышчы хмызах пару гадзін, я паехаў далей.

Зміцер ЮРКЕВІЧ
Фота аўтара

Летні сезон падарожжаў распачынаем вандроўкай па Валожынскім, Ашмянскім і Смагонскім раёнах. У новым маршруце — як малавядомыя помнікі, так і свежыя цікавінкі з добра знаёмых мясцін.

КУРГАН НА ЎСКРАІНЕ

З набліжэннем 80-годдзя вызвалення Беларусі ад нацыстаў яшчэ больш увагі хочацца звярнуць на куткі, звязаныя з ваянным ліхалеццем. За Валожынам, на ўскраіку Налібоцкай пушчы, перш заўважам у вёску Кражына. Тут можна пабачыць незвычайны помнік страшнай трагедыі, што здарылася ў часы акупацыі. 23 мая 1943 года ўсім мясцовым насельнікам, за выняткам тых, хто выпадкова не застаўся дома, знішчылі гітлераўскія карнікі. Людзей расстрэльвалі з кулямётаў, палілі ва ўласных хатах альбо бралі ў гумно і забівалі там. Так загінула 213 жыхароў Кражына, сярод якіх 33 дзціці. Уратавацца ж здолела толькі сем чалавек. Гэта была страшная помста нацыстаму за тое, што непадале ад вёскі партызаны захапілі двух нямецкіх салдат.

На пачатку, пасля вайны Кражына аднавілі — але, кажуць, сёння гэта толькі палова ранейшага паселішча. А на самым яго ўскраіку, на месцы трагічнай смерці людзей, узвышаецца невялікі курган, усеяны мюстывымі помнікаў. На кожным з іх па адным прозвішчы і па некалькі іменаў — згаданы цэлыя сем'і кражынаў. Такі сапраўды народны мемарыял найлепшым чынам сведчыць: наступныя пакаленні захоўваюць памяць аб змялках, якія загінулі ў крывавым віры 1941—1945-га.

АЦАЛЭЛЫЯ СВЯТЫНІ

Далей рушым у Вішнева, куды ў міжваенныя часы высюкці з Кражына ездзілі на кірмаш. Мясцэчка мошна пацярпела яшчэ ў Першую сусветную — талы праз яго прайшла лінія фронту, якая спынілася тут на доўгія два з паловай гады. Жыла забудова была цалкам знічана пастаяннымі арбастраўцамі, але, як ні дзіўна, нівондзі снірал не трапіў ні ў паркву, ні ў касцёл, хая якія і знаходзіліся на высокіх узгорках над ракой Альшанкай.

З галамі аблічча храма будыстоны дапоўнена — далася бакавыя капліцы, дзве вёжы і брама-званіца. Варта звярнуць увагу і на інтэр'ер святыні з багацтвам докарванымі алтарамі, а таксама з арнаментальнымі роспісамі на сценах і сцяпеннях, выкананымі славутом мастаком Фердынандам Рушчыцам.

Край вёскі Дзясцінкі: масёўныя каменны манумент быў узведзены тут у 1916-м. А на ўскраінах самога Вішнева, на могілках, захавалася таксама нямецкі ўмацаванні — доўгачасовыя агнявыя пункты з жалезабетону.

Праз межы ў часе і прасторы

1. У Гальшанскім замку
2. Могілка ў Дзясцінках
3. Касцёл у Вішневе

РАДЗІМА ТВОРЦЫ

Уласна, шпяр мы накіроўваемся ў Багданава, якім і валодалі Рушчыцы. Іх сядзіба, на жаль, не збераглася, затое докор ды даволі арыгінальнае аблічча, наўрад ці можа перааграсціць у выразнасці даўняга папірэдніка.

Уласна, шпяр мы накіроўваемся ў Багданава, якім і валодалі Рушчыцы. Іх сядзіба, на жаль, не збераглася, затое докор ды даволі арыгінальнае аблічча, наўрад ці можа перааграсціць у выразнасці даўняга папірэдніка.

Далей кіруемся ў Гальшану, дзе, акрамя славацкага замка, нельга абмінуць уважліва драўляны вядзены млын XIX стагоддзя. Пасля можна паблукваць між камянічак тагачаснай жылій забудовы ў ваякоўскай рынаквай плошчы, тут мы і зварываем падарожжа па гэтым краі, які, нягледзячы на адміністрацыйныя мяжы раёна і абласцей, захоўвае адзіную і непаўторную гісторыю. Далучаецца да вандорвак і вы — наперадзе яшчэ багата займаўнага.

ЗЯМЛЯ ЗАМКАЎ

Далей кіруемся ў Гальшану, дзе, акрамя славацкага замка, нельга абмінуць уважліва драўляны вядзены млын XIX стагоддзя. Пасля можна паблукваць між камянічак тагачаснай жылій забудовы ў ваякоўскай рынаквай плошчы, тут мы і зварываем падарожжа па гэтым краі, які, нягледзячы на адміністрацыйныя мяжы раёна і абласцей, захоўвае адзіную і непаўторную гісторыю. Далучаецца да вандорвак і вы — наперадзе яшчэ багата займаўнага.

Далей кіруемся ў Гальшану, дзе, акрамя славацкага замка, нельга абмінуць уважліва драўляны вядзены млын XIX стагоддзя. Пасля можна паблукваць між камянічак тагачаснай жылій забудовы ў ваякоўскай рынаквай плошчы, тут мы і зварываем падарожжа па гэтым краі, які, нягледзячы на адміністрацыйныя мяжы раёна і абласцей, захоўвае адзіную і непаўторную гісторыю. Далучаецца да вандорвак і вы — наперадзе яшчэ багата займаўнага.

На шляху з Гальшану ў Крэва трэба агледзець велічны барочны касцёл Святага Апосталаў Пятра і Паўла (1747—1753, праект Аляксандра Асікевіча) і будынак колішняга базільянскага манастыра. Дарэчы, менавіта тут у 1920—1922 гадах размяшчалася беларуская нацыянальная семінарыя. Яе дырэктарам быў знакаміты дзеяч рэвалюцыйнага і нацыянальна-вызваленчага руху Сымон Рак-Міхайлоўскі, вядомы ў тым ліку як аўтар музыкі да верша Максіма Багдановіча "Зорка Венера".

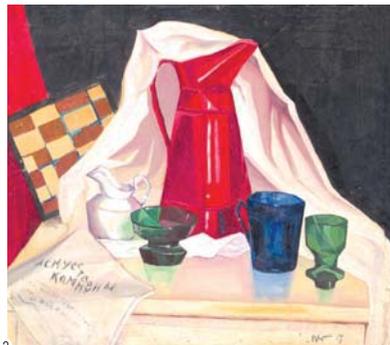
Крэўскі замак цешыць навінам: у сёлётною "Ноч музею" тут адкрылася экспазіцыя ў Малой вёжы, прысвечаная гісторыі Крэва падчас Першай сусветнай вайны. У тых гады мястэчка апынулася на лініі фронту, што праходзіла проста па замкавых мурах. Менавіта ў Малой вёжы кайзераўскія салдаты абсталівалі доўгатэрміновы агнявы пункт, сляды якога былі захаваны пры рэстаўрацыі. Шпяр тут можна пабачыць артэфакты Першай сусветнай, ашуканыя падчас археалагічных даследаванняў на тэрыторыі замка. Сляды той вайны дагэтуль застаюцца арганічнай часткай крэўскага жыцця. Так, яшчэ адзін нямецкі агнявы пункт можна знайсці праз дарогу ад замкавай брамы, ля сцен сінгаго, проста на паўворку ў мясцовых жыхароў.

НЕПАРЫЎНАЯ СУВЯЗЬ

Вярнуўшыся на Ашмяншчыну, варта зазірнуць і ў раёны цэнтра, дзе перадусім прыгажона будынік на рынаквай плошчы альбо ў не ваякоўска. Гэта вытанчаны неагатычны касцёл Святога Міхаіла Аранжэла, узведзены ў пачатку мінулага стагоддзя па праекце Вацлава Міхневіча, магутная мураваная сінгаго 1912-га, а таксама мясцовы краязнаўчы музей імя Францішка Багушэвіча. Скарбніца прымна здзіўляе не толькі цікавымі гістарычнымі артафактамі, але і надзвычай уладным дызайнам экспазіцыі.

З імем Францішка Багушэвіча звязаны і два суседнія паселішчы ў Кушыянах ацалела роўная сядзіба, дзе ён працаваў апошняй гады жыцця, а пахаваны пісьменнік у Журанках, на могілках лі неагатычнага касцёла Святых Апосталаў Пятра і Паўла, пабудаванага ў 1854—1875 гадах па фундацыі роду Чарскіх. Адыцыйны ланцук намяні аднаму з пачынальнікаў беларускай літаратуры, тут мы і зварываем падарожжа па гэтым краі, які, нягледзячы на адміністрацыйныя мяжы раёна і абласцей, захоўвае адзіную і непаўторную гісторыю. Далучаецца да вандорвак і вы — наперадзе яшчэ багата займаўнага.

Антон РУДАК
Фота аўтара

1. Юдаль Пон. "За газетай", пачатак 1910-х
2. Міхалі Кунін. "Мастацтва камуні", 1919
3. Якаў Кругер. "Дзючунка ў чырвоным", 1910
4. Якаў Кругер. Аўтапартрэт з паптай, 1899

Спадчына двух пачынальнікаў

Да 170-годдзя з дня нараджэння Юдаль Пона і 155-годдзя з дня нараджэння Якава Кругера ў Нацыянальным мастацкім музеі адкрылася выстава.

Экспазыцыя "Ю. Пон і Я. Кругер. Мастацкія школы Беларусі" раскрывае гэтых асоб не толькі як выдатных твораў, але і як таленавітых настаўнікаў. Яны былі калі вытокаў прафесійнай мастацкай адукацыі на тэрыторыі сучаснай Беларусі — заснавалі прыватныя школы графікі і жывапісу ў Віцебску і Мінску адпаведна, для многіх вучняў зрабілі першымі і найважнейшымі педагогамі ў жыцці. Куратары выставы — загадчыкі і вядучыя навуковы супрацоўнікі аддзела беларускага мастацтва XX — пачатку XXI стагоддзя Нацыянальнага мастацкага музея Святлана Кот і Кацярына Калінякевіч.

У межах праекта можна пабачыць жывапісныя, графічныя і скульптурныя творы са збораў не толькі гэтай установы, але і Віцебскага абласнога краязнаўчага музея. У першай частцы экспазыцыі паказана спадчына Юдаль Пона і Якава Кругера, а ў другой — работы іх вучняў, якія прадаўлялі самыя розныя мастацкія шмлы і напрамкі: Зіра Азгура, Меера Аксельрода, Ісака Бароўскага, Саламона Гершова, Льва Дамінскага, Пятра Занкевіча, Льва Зевіна, Алены Кабішчар-Якерсон, Міхала Куніна, Льва Лейтмана, Лазара Рана, Яфіма Райка, Восіпа Ціцкіна, Марка Шагала, Саламона Юдовіна, Пятра Явіча, Давіда Якерсона, Івана Ахрэмычкі, Мішэля Кікоіна, Ісака Мільчына, Вячаслава Руцця і Міхала Станюты.

Юдаль Пон. "Млын на Відз'бе", канец 1910-х

Юдаль Пона — сусветна вядомыя Эль Лісіці, Восіп Падкін і Марк Шагал, а яшчэ такія прадаўцаў і прашыяў школы, як Рыгор Глікман, Аскар Мешчанинаў, Абель Пан, Паіна (Пола) Хентава, Леў Шульман (Леон Гаспар). Вучанямі Пона таксама былі Аляксандр Ахола-Вало, Раіса Ідэльсон, Ізекіэль Мальцын, Яфім Мінін, Льва Чашнік, Ляў Эйдэльман і многія іншыя славныя асобы.

Жыццё Юдаль Пона абарвалася трагічна: у 1937 годзе мастак быў забіты ў сваім доме пры дагэтуль не высветленых абставінах. Наведвальнікам музея добра знаёмыя работы аўтара, змешчаныя ў пастаяннай экспазыцыі: партрэт Марка Шагала, аўтапартрэт 1922 і 1932 гадоў, карціны "Галдзішчык", "Шавец-камсамалец" і "Домік з козачкай".

На выставе прадаўцаў партрэт "За газетай" і "Спяць са скрыпкай", а таксама пейзажы "Млын на Відз'бе", "Домік з платам", "Квітніцы са саі" і анімэ-варыянт "Вуліца ў Віцебску". Палотны, што паказваюць гарадскія краязвы 1910-х, цікавыя не толькі як творы, але і як каштоўныя гістарычныя крыніцы.

Якаў (Янскі) Кругер з'явіўся на свет у Мінску ў 1869 годзе. Жывапісу вучыўся ў Кіеве, Варшаве, Парыжы і Санкт-Пецярбургу. Пасля вяртання ў Мінск у 1904 годзе ў сваёй кватэры

(дом Венігрэжскага на рагу Захар'еўскай і Петрапаўлаўскай вуліц — сучасна перспекта Незалежнасці і вуліцы Энгельса) адкрыў прыватныя класы малявання. Акрамя мастакоў, чые працы прэзентаваны на выставе, выхаванымі Кругера былі Пальміра Мрачоўская, Генрых Фімантоўскі, Якаў Фрэнкель, а таксама сусветна вядомы ўраджэнец Смілавічаў Хаім Суцін.

У міжваенную пару Якаў Кругер напісаў цэлы шэраг партрэтаў выдатных асоб БССР, стварыўшы галерэю тагачаснай айчынай інтэлігенцыі. У 1937-м, за тры гады да скону, Кругер стаў першым мастаком, якога ўшанавалі пачэсным званнем заслужанага дзеяча мастацтва БССР. На жаль, у самым пачатку Вялікай Айчыннай вайны і майстэрня жывапісца была знічана нямецкімі бомбамі, а ў перыяд нацыскай акупацыі амаль усе работы бясследна зніклі, за рэдкім выняткам тых, якім панашчлівы заходзіцца на выставках. Спадчына Якава Кругера прадаўлена аўтапартрэтамі розных гадоў. Таксама можна паглядзець на партреты мастакоў жонкі і брата, імястакі Мендэле Мойхер-Сфорыма і іншых сучаснікаў творцы.

Вядучы навуковы супрацоўнік аддзела навукова-асветніцкай работы і маркетынгу Надзея Усева падкрэсліла: палотны Юдаль Пона і Якава Кругера, якія сёння можна пабачыць у экспазыцыі, пудам аберадзілі дзючунку віцебскіх музейшчыкам. Яны ўрававалі гэтую спадчыну ў першы дні Вялікай Айчыннай. Адметна, што частка твораў Кругера захавалася, бо не залюта да пачатку вайны была прывезена з Мінска ў Віцебск на выставу ў Мастацкай галерэі імя Юдаль Пона. Пасля карціны трапілі ў эвакуацыю ў Саратаў, дзе іх адшукала тагачасны дырэктар сталічнага музея Алена Аладова. Адмысловец паклапацілася, каб працы былі адрэстаўраваны і паказаны на выставе да 25-годдзя БССР у Маскве, а потым вярнуліся ў Мінск.

Сярод твораў кругераўскіх вучняў пералусцім звяртае на сябе ўвагу авангарднае палатна Міхала Куніна "Мастацтва камуны" (1919) — своеасаблівы маніфест цэлага пакалення аўтараў. Нельга абмінуць і карціны Міхася Філіповіча, напісаныя ў міжваенныя гады, Міхала Станюты — хрэстаматыйныя партреты яго дачкі, бундай, славаціў атрасты. Пейзажы Льва Лейтмана і Івана Ахрэмычкі даюць уяўленне аб выглядзе вуліц Мінска ў 1950—1970-я, дэталі тагачаснага гарадскога побыту, а таксама аб творчых буднях саміх мастакоў. Выставу можна наведаць да 18 жніўня.

Антон РУДАК

Падчас канцэрта

Каля самавара Кузьмы Чорнага

Традыцыйнае чаюванне, нізка казак і "Вясёлы балаган". Чым прываблівалі гэццей "Цімкавіцкія вытокі" і які сёлета адзначылі дзень нараджэння класіка Беларускай літаратуры?

У суботу, 8 чэрвеня, на Капыльшчыне было шумна. Ужо трэці год запар Дзяржаўны музей гістарычнай літаратуры ладзіць на тэрыторыі свайго філіяла — Літаратурнага музея Кузьмы Чорнага — фестываль "Цімкавіцкія вытокі". Да арганізацыі мерапрыемства далучыліся Саюз пісьмннікаў Беларусі і мясцовы райвыканкам.

Праграма свята атрымалася, як заўжды, разнастайнай і насычанай. Традыцыйнымі яе складнікамі сталі ўшанаванне памяці загінуўшага воінаў 17-га пагранічнага атрада, малебен у храме Свяціцеля Міхала Судаворцы, тэматычны радыёканцэрт. Сёлета ў афіцыйную частку таксама ўвайшла пасадка туй — у адзначэнне 80-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Эпіцэнтрам дзеяння была гадоўная сцена. Пасля вітальных слоў арганізатараў адбылося ўзнагароджанне юных пераможцаў конкурсу "Родныя мае мясціны", прысвечанага дню нараджэння Кузьмы Чорнага і 80-годдзю вызвалення Беларусі. Пасля разгарнуўся вялікі канцэрт. З музычна-паэтычнай праграмай выступілі калектывы мастацкай самадзейнасці. Загарт у Цімкавічы і поп-фолк-гурт Старабінскага гарласяжковага Дома культуры "Вясёлы балаган". Хэдылінерам свята стаў Заслужаны калектыв Рэспублікі Беларусь вэкальная група "Чысты голас". Мясцовыя жыхары і прыезджыя госці чарога сустраклі ўзых аднаўцаў, падтрымліваючы іх танцамі і шчодрымі аваяцыямі.

Аматары ж актыўнага апапаньку гуртаваліся на музейнай пляцоўцы. Тут можна было папрактыкавацца ў чыстапанні на майстар-класе па каліграфіі, зрабіць сваімі рукамі традыцыйную беларускую лільку, сувер'ен на магніце або кніжную закладку. Дарожныя і дзеці забавлялі ў музейнай гульні "Азбука гарадоў" і "Нізкія беларускія казак", дэманструючы добрыя веды ў краязнаўстве і вуснай народнай творчасці. Ахвотнікі выпрабавалі ўдзельнічаць у беспрыгрышнай разьгранцы і атрымлівалі падарункі — ад кішэннага календара да кубка з выявай Кузьмы Чорнага.

Экскурсія па экспазыцыі музея

Сваіх прыхільнікаў знайшла і "Літаратурная гасціня", дзе перал публікай выступілі сучасныя пісьмнікі.

Мноства цікавінаў чакала ўдзельнікаў свята і на вуліцы Слуцкай: працавалі тэматычныя пляцоўкі ўстаноў культуры і грамадскіх аб'яднанняў, выставы, фотозоны. На кірмашы майстроў народнай творчасці можна было набыць арыгінальныя сувер'ены і ўпрыгожжэнні. На выставках сельскагаспадарчых арганізацый Капыльшчыны — пачаставіца стравамі беларускай кухні.

Свята атрымалася яскравым, вясёлым і... смачным. Так, "Цімкавіцкія вытокі" набылі папулярнасць, і неўзабаве фестываль мусяць стаць сапраўдным культурным брэндам Міншчыны.

Хэдылінер свята — "Чысты голас"

Афіша з 14 па 21 чэрвеня

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20, тэл.: 8 017 3970163 (экскурсійнае бюро)

- **Пастаянныя экспазыцыі.**
• Экспазыцыя "Сібір шматалічная" ў межах Дзён культуры Новабеліцкай вобласці ў Рэспубліцы Беларусь. Выставачны корпус, вул. Карла Маркса, 24. Да 16 чэрвеня.
- Выстава "Рэлігія і вучні". Да 16 чэрвеня.
- Выставачны праект "Беларусь вызвалена: заповедзь 1944-га" з фонду Нацыянальнага мастацкага музея. Правадзіцца ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Рэспублікі Беларусь. Да 23 чэрвеня.
- Выстава "Вадзім Качан. Малюні часу і святла. Метамарфозы фатаграфіі" з калекцыі аўтара. Экспазыцыя прымеркавана да 65-годдзя фотамастака, выкладчыка, ганаровага члена Беларускага грамадскага аб'яднання фатаграфіаў, члена Беларускага саюза дызайнераў Вадзіма Аркадз'евіча Качана. Да 24 чэрвеня.
- Выстава твораў уздзельнікаў студыі вайсковых мастакоў пры Цэнтральным Доме афіцэраў Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь "Байцаўшчыне служым". Да 7 ліпеня.
- Рэкламна-выставачны праект "80. Арт-хроніка вызвалення", прысвечаны гадзіне вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Увазе глядачоў прапанаваны рапрадукцыі знакамітых твораў айчынных мастакоў з калекцыі музея. Станцыя метро "Кастрычніцкая" (выхад да ГУМа, Кастрычніцкай плошчы і Палаца Рэспублікі). Да 15 ліпеня.
- Экспазыцыя "Ю. Пон. Я. Кругер. Мастацкія школы Беларусі". Выставачны корпус, вул. Карла Маркса, 24, паверх 3, залы 1 і 2. Да 18 жніўня.
- Экскурсіі: "Самыя-самыя... (6+)"; "Ягола колеру зма?" (6+); "Казкі Усходу" (10+); "Міфы Старажытнай Грэцыі і Рыма" (10+); "Партрэты даўняй мінулы пакалення..." (10+); "Піць моў каханні" (16+); "Жаночы партрэт" (16+); "Мінск у чэрвені" (16+). Правадзіцца заўсёды.

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНКОВИЧ" КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА 1-Й ПАЛОВЫ XIX СТ.

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а, тэл.: 8 017 3637796, 8 017 3588878

- **Пастаянныя экспазыцыі.**
• Выстава выцінанкі Галіны Жураўлевай "Бясконныя ўзоры жыцця". Да 27 чэрвеня.
- Браз'рынг "Зручніцы. Улюбленцы. Поесп". У глыні моцны прынец удзельніа арганізаваўная група.
- Казі "Плошкі мінулага". Правадзіцца заўсёды.
- Экскурсіі "Інтэр'ер шліхецкай сядзібы". Папярэдні запіс. Правадзіцца заўсёды.
- Экскурсіі "Шлях мастака Валенціна Ваньковіча". Папярэдні запіс. Правадзіцца заўсёды.
- Экскурсіі "Сядзібы партрэт". Папярэдні запіс. Правадзіцца заўсёды.

МУЗЕЙ В. К. БЫЛИЦКАЯ-БИРУЛЯ
г. Мінск, вул. Ленінская, 37, тэл.: 8 0222 650203, 8 0222 658800

- **Пастаянныя экспазыцыі.**
• Арт-об'ект "Зарэччэнае мастацтва". Правадзіцца заўсёды.
- Падрабязней на сайце artmuseum.by альбо па тэлефонах 8 0222 650203, 8 0222 658800.

МАГІЛЁўСКИ АБЛАСКИ ДРАМАТЫЧНЫ ТЭАТР

г. Магілёў, вул. Першамайская, 7, тэл.: 8 0222 656604 (каса), сайт: mdrama.by

- Крымінальная камедыя **"Хітрыкі Скалена"** (16+). Прэ'мера. **14 чэрвеня ў 18.30.**
- Музычная казка ў 1 дзеі **"Як Кашчэй Бессмяротны з Басілісай ажаніўся"** (6+). **15 чэрвеня ў 12.00.**
- Камедыя ў 2 дзях **"Гарціоф"** (16+). **15 чэрвеня ў 18.30.**
- Казачны атракцыён **"Па шчупаковай волі"** (6+). **16 чэрвеня ў 12.00.**
- Містычны трылер, камедыя абсурду **"Гульцы"** (12+). Прэ'мера. **16 чэрвеня ў 18.30, 23 чэрвеня ў 18.30.**
- Сучасныя вадзівлі ў 1 дзеі **"Спадары, таварышы, сволачы і дамы"** (16+). **18 чэрвеня ў 18.30.**
- Драма **"Калігула"** (18+). **19 чэрвеня ў 18.30.**
- Камедыя ў 1 дзеі **"Настаўленне для ахвотных ажаніцца"** (16+). **20 чэрвеня ў 18.30.**
- Вадзівіль ў 2 дзях **"Бяда ад пшчотнага сэрца"** (12+). **21 чэрвеня ў 18.30.**
- Музычная казка ў 1 дзеі **"Шматкі па закутках"** (0+). **22 чэрвеня ў 12.00.**
- Прыпавесць пра каханне **"Соня"** (16+). Прэ'мера. **22 чэрвеня ў 18.30.**
- Мюзікл **"Карлік Нос"** (6+). Прэ'мера. **23 чэрвеня ў 12.00.**

УНП 700184039

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКИ КУПАЛА

г. Мінск, вул. Энгельса, 7, тэл.: 8 017 3654237, 8 017 3576627, пошта: kupalabilet@mail.ru

- Містычная легенда пра каханне ў 1 дзеі **"Чорная панна Нясвіжа"** (12+). Галоўная сцена. **14 чэрвеня ў 19.00.**
- Канцэрт у шэры **"Базылі маё сэрца"** (12+). Жывы гук. Праводзіцца на вул. Валгаградскай, 35. **14 чэрвеня ў 19.00.**
- Драма **"А зоры тут ціхія"** (12+). Галоўная сцена. **17 чэрвеня ў 19.00.**
- Звычайная гісторыя **"Час жыцця"** (12+). Галоўная сцена. **18 чэрвеня ў 19.00.**
- Трагікамедыя ў 2 дзях **"Рамза і Джульета"** (12+). Галоўная сцена. **19 чэрвеня ў 19.00.**
- Трагікамедыя **"Апошні атракцыён"** (16+). Галоўная сцена. **20 чэрвеня ў 19.00.**
- Імпрэза **"Музыка душы"** (0+). Камінная зала. **21 чэрвеня ў 19.00.**

УНП 10037901

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай Камуны, 1, тэл.: 8 017 2431041 (каса), 8 017 3615493

- **"Вечары Вялікага тэатра ў замку Радзівілаў":**
- Канцэрт **"Тэары. Trivite"** (12+). Тэатральная зала Нясвіжскага замка. **14 чэрвеня ў 16.00.**
- Балет у 2 дзях **"Жызэль"** (12+). Цэнтральны двор Нясвіжскага замка. **14 чэрвеня ў 20.30.**
- Канцэрт **"Час базу"** (12+). Тэатральная зала Нясвіжскага замка. **15 чэрвеня ў 12.00.**
- Канцэрт **"Музыка Рэнесансу і барока"** (12+). Касцёл Божыя Целя ў Нясвіжы. **15 чэрвеня ў 14.00.**
- Канцэрт **"Джакама Пучыні. Сапраўдныя геній оперы"** (12+). Тэатральная зала Нясвіжскага замка. **15 чэрвеня ў 16.00.**
- Опера ў 2 дзях **"Таланта"** (12+). Цэнтральны двор Нясвіжскага замка. **15 чэрвеня ў 19.30.**
- Канцэрт **"Ад класікі да джаза"** (12+). Тэатральная зала Нясвіжскага замка. **16 чэрвеня ў 12.00.**
- Канцэрт **"Как много девушек хороших..."** (12+). Папулярная музыка 1930–1940-х. Тэатральная зала Нясвіжскага замка. **16 чэрвеня ў 14.00.**
- Канцэрт **"Новае дыханне"** (12+). Тэатральная зала Нясвіжскага замка. **16 чэрвеня ў 16.00.**
- **Гала-канцэрт зорак Вялікага тэатра Беларусі** (12+). Цэнтральны двор Нясвіжскага замка. **16 чэрвеня ў 19.30.**

- Канцэрт **"Сады пад дажджом"** (12+). Камерная зала імя Л. П. Александровскай. **19 чэрвеня ў 19.30.**
- Экскурсія **"Унікальны свет закулісы Вялікага тэатра Беларусі"** (6+). **21 чэрвеня ў 15.00, 22 чэрвеня ў 11.00, 22 чэрвеня ў 14.00.**
- Вакальна-харэаграфічнае прадстаўленне на музыку беларускіх кампазітараў **"Патэтычны дзёнік памяці"** (12+). **22 чэрвеня ў 18.00.**
- Канцэрт **"Нам нужна одна победа..."** (12+). Камерная зала імя Л. П. Александровскай. **22 чэрвеня ў 18.30.**

УНП 191081322

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19, тэл.: 8 01770 20602, 8 01770 20660, 8 029 5518051, 8 029 1903149

Палацавы ансамбль

- **"Вечары Вялікага тэатра ў замку Радзівілаў". 14–16 чэрвеня.**
- Выстава сучаснага скульптара Максіма Петруля **"4x4". Да 15 чэрвеня.**
- Выстава **"Маджарскія: армянскі род ў гісторыі Беларусі"**. Калекцыйныя залы "Случцкія паясы". **Да 31 ліпеня.**
- Часовая экспазіцыя **"Ператвораныя ў попель. Генэцый беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны"**. **Да 13 кастрычніка.**
- Выставачны праект **"Прыгожасць і мода. XIX–XXI стагоддзі"**. **Да 20 кастрычніка.**
- Экспазіцыя **"Цудатворная Жыровіцкая ікона Божай Маці ў камені"**. Аўтар праекта А. Пяпельскі. Малая выставачная зала. **Да 18 лістапада.**
- Міжнародны выставачны праект **"Castrum doloris. Пахавальны цырыманіялі нясвіжскага двара"**. **У складзе пастаяннай экспазіцыі.**
- Квэст **"Палацавыя таямніцы"**.
- Тэматычныя і аглядныя экскурсіі па гісторыка-архітэктурных помніках і ландшафтных парках Нясвіжа.

Інфармацыйна-касавае цэнтр

- (г. Нясвіж, вул. Гейсіка, 1)
- Выстава работ мастака, члена Беларускага саюза мастакоў Генадзя Чыстага **"З душой вясны і першаю ўсмешкай лета"**. **Да 9 ліпеня.**

Архітэктурны помнік "Случцкая брама"

- (г. Нясвіж, вул. Случкая)
- Часовая экспазіцыя **"Колер і святло. 3 гісторыі вітражнага мастацтва"** з фондаў музея-запаведніка. **Да 30 верасня.**

Ратуша

- (г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3)
- Фотадакументальная часовая экспазіцыя **"Шлях да Перамогі. Вызваленне Беларусі"**, прымеркаваная да 80-годдзя вызвалення нашай краіны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. **Да 31 ліпеня.**

Падрабязнасці па тэлефонах 8 01770 20602, 8 01770 20660 або на сайце niasvizh.by.

УНП 600207920

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г. п. Мір, Карэліцкі р-н, Гродзенская вобл., тэл.: 8 01596 36290, 8 01596 36270

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Часовая экспазіцыя **"Міколава трава. Вобраз святога Мікалая ў традыцыйнай культуры"**. Шматгадовы праект Веткаўскага музея стараабрадніцтва і беларускіх традыцый імя Ф. Р. Шклерава. Слановая зала. **Да 16 чэрвеня.**
- Часовая экспазіцыя мастацкіх работ Валерыя Даўгалы **"Акварэлі"**. **Да 20 чэрвеня.**
- Часовая экспазіцыя графікі эстампнай майстэрні Генадзя Вяля **"БРЕСТ-ХУДОЖКА-PRINT"** – **"Казачныя сны"**.
- Паўночны корпус палаца мансарда. **Да 28 чэрвеня.**
- Культурная акцыя **"Сям'я"**. Індывідуальныя экскурсіі і музейныя заняты сямі відаў для сямейных груп з магчымасцю бясплатнага наведвання салона гістарычных гульняў **"У князя Міхаіла"**. **Да 30 чэрвеня.**
- Касцюміраваная выстава **"Гісторыя ў асобах"**. Цэнтральная музея васковых фігур Санкт-Пецярбурга. **Да 30 верасня.**
- Выстава фатаграфій, прымеркаваная да 80-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Інфармацыйна-касавае зала. **З 22 чэрвеня да 20 ліпеня.**
- Экспазіцыя **"Войны XX стагоддзя. Тэга ў Мірскай замку"**.
- Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.
- Экскурсіі з элементамі тэатралізацыі для дзяцей і дарослых.
- Экскурсія для дваіх **"Інтрыгі Купідона"**.
- Сямейная квэст-экскурсія **"Легенды і паданні Мірскага замка"**.
- Музейныя заняты для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: **"Святочная страва для князя па старадаўнім рэцэпце"**, **"Асабілісці жаночага касцюма XVIII ст."**, **"Арганізацыя войска і вайсковая справа XVII ў XVI ст."**, **"Печы з каробкавай кафлі XVI–XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў"**.

УНП 590201541

ВІЦЕБСКАЯ АБЛАСНАЯ ФІЛАРМОНІЯ

г. Віцебск, вул. Леніна, 69, тэл.: 8 0212 368387 (каса), сайт: vitebsk-fil.by

- Музычна-літаратурны вечар да 225-годдзя А. С. Пушкіна **"ПАНЕНКА-СЯЛЯНКА"** (6+). **18 чэрвеня ў 19.00.**
- Закрыццё XXXV канцэртнага сезона **"БРАВА, ФІЛАРМОНІЯ!"** – сімфанічны аркестр Віцебскай абласной філармоніі пад кіраванствам Уладзіміра Бялаўскага (6+). **19 чэрвеня ў 19.00.**

УНП 300149385

БЕЛАРУСКИ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8, тэл.: 8 017 2030792, 8 029 1440792, 8 017 3271166

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Часовая экспазіцыя **"Адзінай памяці верныя"**, прысвечаная 80-годдзю вызвалення Беларусі.
- Часовая экспазіцыя **"Музей. Час. Памяць"**, створаная ў рамках праекта "Адкрытыя фонды".
- Інтэрактыўная праграма **"Салдаты неба"**. Пляцоўка самалёта Лі-2. Запіска можна па тэлефоне 8 017 2030792 у панядзелак – пятніцу з 9.00 да 18.00.
- **Праграма праводзіцца па нядзелях да верасня.** Падрабязнасці на сайце wargmuseum.by.

УНП 100235472

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Някрасава, 3, тэл.: 8 017 2350331, час працы: серада – нядзеля з 12.00 да 20.00

- Выстава работ удзельнікаў VI Міжнароднага фестывялю **"Тэкстыльны букет"**. **Да 21 ліпеня.**

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47, тэл.: 8 017 2350332, 8 017 3990978, час працы: аўторак – нядзеля з 12.00 да 20.00

- Выстава **"Зямля крывавіць гісторыяй"**. **Да 25 жніўня.**

УНП 192545414

БЕЛАРУСКИ ТЭАТР "ЛЯЛКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2, тэл.: 8 0212 669077 (каса)

- Казка-гульня ў 1 дзеі **"Прыгоды Калабка"** (3+). Фае тэатра. **18 чэрвеня ў 18.00.**
- Маляўнічая казка ў 1 дзеі **"Як куранятка голас шукала"** (0+). Фае тэатра. **20 чэрвеня ў 18.00.**
- Гісторыя незвычайнага сяброўства ў 2 дзях **"Насарог і Жырафа"** (4+). **22 чэрвеня ў 11.00.**

УНП 300001869

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА

Мінскі р-н, Астравіцка-Гарадоцкі с/с, в. Аколліца, вул. Іванаўскага, 176, тэл.: 8 017 5074468

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Выстава работ вядомага народнага майстра, рэзьбяр па дрэве, жывалісца, графіка Аналінарыя Фларыянавіча Пулко (1893–1984) **"Я Беларусі"**. **Да 30 чэрвеня.**
- **Балетны спектакль. Праводзіцца заўсёды.**
- Майстар-клас **"Саломаліценне"**. Праводзіцца заўсёды.
- Майстар-клас **"Лялька-мотанка"**. Праводзіцца заўсёды.
- Майстар-клас **"Ткацтва"**. Праводзіцца заўсёды.

УНП 100377771

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь

аказвае фізічным і юрыдычным асобам паслугі па рэстаўрацыі і кансервацыі ікон, твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Тэлефоны: **8 017 3970163, 8 025 6677819.**

УНП 10087771

КУЛЬТУРА

Сайт: kultura-info.by
E-mail: kim@kultura-info.by

ШТОТЫДНЕВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ ГАЗЕТА, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА). Выдаецца на беларускай мове.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Выдавец — рэдакцыйна-выдавечкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".

Дырэктар — КУЗНЯЦОВА Наталія Васільеўна.

Рэдакцыя газеты "Культура": Галоўны рэдактар — КУЗНЯЦОВА Наталія Васільеўна. Намеснік галоўнага рэдактара — ШЧУРОК Жанна Генадзеўна.

Адказны сакратар — Галіна МАЛІНОВСКАЯ.

Рэдактары аддзелаў — Віктар ГАУРЫШ, Данііл ШЫЙКА.

Аглядальнік рэдакцыі — Яўгенія ГАБЕЦ, Антон РУДАК, Ганна САКАЛОВА, Ілья СВІРІН, Міхась ЮРКЕВІЧ, Застапа ЮРКЕВІЧ.

Рэдактары літаратурныя — Машей ЗАЙЦАУ, Лідыя НАЛІЦА.

Рэдактар мастацкі — Мікалай КАСЦЮКОЎ.

Адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх.

Тэлефон: 8 017 2860797. Тэлефон-факс: 8 017 3345741. Бухгалтэрыя: 8 017 3345735. Рэкламны аддзел: 8 017 2860797.

Падпісныя індэкс: 63875, 638752, 63879. Ільготныя на паўгоддзе: 63872, 638722 (зніжка 15 %). Камплекты (газета "Культура" і часопіс "Мастацтва"): 63874, 638742 (зніжка 10 %).

Рознічны кошт — па дамоўленасці.

* — матэрыял на правах рэкламы.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнасю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар, дату выдання, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Аўтарскія рукапісы не рэдакцыйна і не вяртаюцца. Меркаванне аўтара можа не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

Падпісана ў друку 13.06.2024 ў 16.00. Замова № 1324. Наклад 3420.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавечтва «Беларускі Дом друку»". 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1. ЛП № 3820000007667 ад 30.04.2004.

© "Культура", 2024.